

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

ISBN.

บทคัดย่อ

วิชา ใหม่โพธิ์กลาง การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุณ ไชยเสนะ , 70 หน้า
ISBN.

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษา หมู่บ้านมะกอก ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการ
ดำเนินงาน ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน ศักยภาพของหมู่บ้านและความเข้มแข็งด้าน
เศรษฐกิจและสังคม ของหมู่บ้านมะกอก โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิฟท์โมเดล
(CIPP Model) วิธีการดำเนินการ คือ ศึกษาจากเอกสารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษาสภาพ
การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก และใช้ซิฟท์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านมะกอก ซึ่ง
สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 หน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และ
หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย จากนั้นทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลการ
ประเมินพบว่า หมู่บ้านมะกอกบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้ กองทุนหมู่บ้านมะกอกเกิดจากความร่วมมือ
ร่วมใจกันและมีแนวโน้มว่าจะยั่งยืน หมู่บ้านมะกอกมีระบบบริหารที่ระดับหนึ่ง คือมีการแบ่งหน้าที่
กันชัดเจน กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน ประชา
ชนในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ ประชาชนในหมู่บ้านมีความร่วมมือร่วมใจกัน เอื้อเพื่อ
เผื่อแผ่กัน และไม่มีปัญหาขาดศรัทธาและใจผู้ร้าย ปัจจัยที่ทำให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ คือ ชาวบ้าน
มีความสามัคคีกัน มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีการติดต่อประสานงานกับหน่วย
งานของรัฐเป็นอย่างดี คณะกรรมการมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนอื่นๆ มาก่อน

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากองทุนอื่นๆ ให้เกิดการบริหารจัดการ
อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำให้หมู่บ้านมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้ว

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุณ ไชยเสนะ)

กรรมการสอบ

.....
(นายวิชาญ จันทร์ดี   ผู้ช่วยศาสตราจารย์)

.....
(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ

.....
(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... ๕7 ๓.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี , ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ-ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และ ด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรชุน ไชยเสนาะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์อาทิตย์ คุณศรีสุข อาจารย์นิเทศน์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขา วิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณล้อม นิใจใหม่ ผู้ใหญ่บ้านมะกอก คุณเฉลียว ศิริโรตง ประธานกองทุนหมู่บ้าน มะกอก คุณสาตี นันทขุนทด เลขานุการกองทุนหมู่บ้านมะกอก ที่ได้ให้ข้อมูล และ อำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านมะกอกที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี คิดลอคมา จนทำให้ผู้ทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

วิชา ใหม่โพธิ์กลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 บริบทองค์กรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบชีพท์โมเดล	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	23
1. วิธีการประเมินโครงการ	23
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	31

สารบัญ (ต่อ)

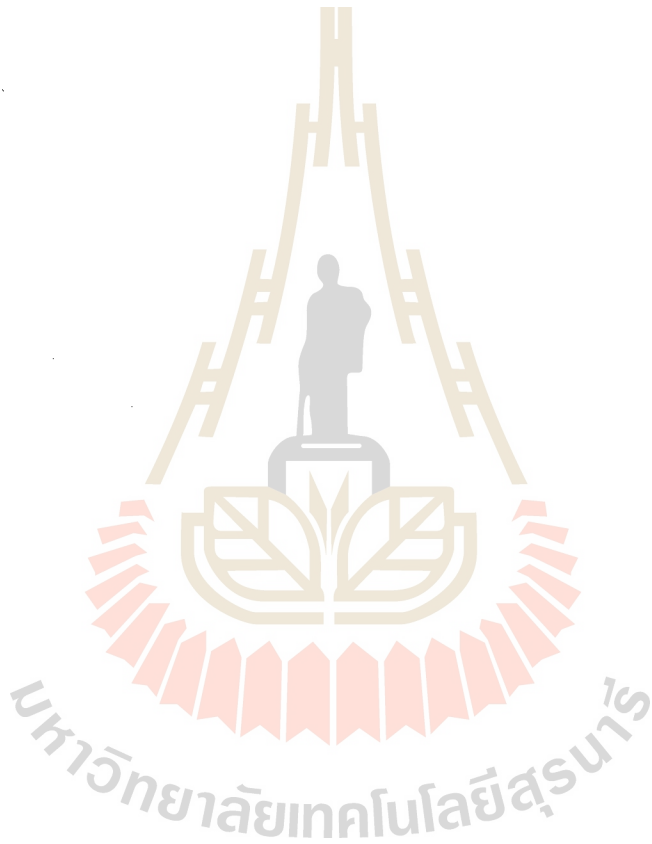
	หน้า
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	34
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	36
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมิน โครงการ	37
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	37
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	46
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	54
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	54
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	55
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	58
1. สรุป	58
2. อภิปรายผล	61
3. ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก ก รายชื่อคณะกรรมการกองทุน	66
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	67

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1.	รูปแบบการประเมิน CIPP	27
2.	ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมิน วัตถุประสงค์ และการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินชีพท์	28
3.	ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	29

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	39
2.	จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	40

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองมีความยากจน เพราะขาดแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลโดยการนำของ พ.ศ.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาความยากจน โดยกำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึงพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านมะกอก เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 นั้น เพื่อจะทราบว่ากองทุนหมู่บ้านนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านมะกอก โดยกระบวนการศึกษาวิจัยของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ ซึ่งเข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านมะกอก และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ สารนิพนธ์ (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจน จุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านมะกอก เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการประเมิน ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 หมู่บ้านมะกอกมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมากน้อยเพียงใด

2.1.2 หมู่บ้านมะกอกมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากน้อยเพียงใด

2.1.3 หมู่บ้านมะกอกมีกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิกมากเพียงใด

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศไทยได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมมากน้อยเพียงใด

2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมมากน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าว

3. กรอบความคิดทฤษฎี

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้รูปแบบการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่มุ่งศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ (เกลียว บุริภักดี และคณะ , 2545) โดยอาศัยแนวคิดของทฤษฎีระบบ (System Theory) ที่เชื่อว่า เอกภพเป็นหนึ่งในหน่วยระบบ และส่วนประกอบที่เล็กที่สุดของเอกภพก็เป็นหนึ่งหน่วยระบบ ดังนั้นสิ่งที่อยู่ตรงกลางระหว่างของสองสิ่งนี้ก็คือนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบทฤษฎี ดังนั้นการประเมินโครงการครั้งนี้ จึงใช้การประเมินเชิงระบบ (System Approach) เป็นกรอบในการศึกษา โดยจะมองสภาพกองทุนหมู่บ้านมะกอกเป็นหนึ่งหน่วยระบบ การดำเนินกิจการ

ของผู้ดูแลรายก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยระบบซึ่งทั้งสองหน่วยระบบนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน สำหรับตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) นั้น ได้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินหลายท่านได้นำเสนอแนวความคิดในรูปแบบนี้ เช่น สกริพเวิน สเตก โพรวิส สตัฟเฟิลบีม เป็นต้นสำหรับการประเมินครั้งนี้ จะใช้รูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งคำว่า CIPP นั้นมาจากคำย่อของส่วนประกอบต่างๆของหน่วยระบบ ดังนี้

C	ข้อมูลมาจาก Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ข้อมูลมาจาก Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลมาจาก Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลมาจาก Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

ซึ่งรายละเอียดจะได้อธิบายในบทต่อไป

4. วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอกครั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

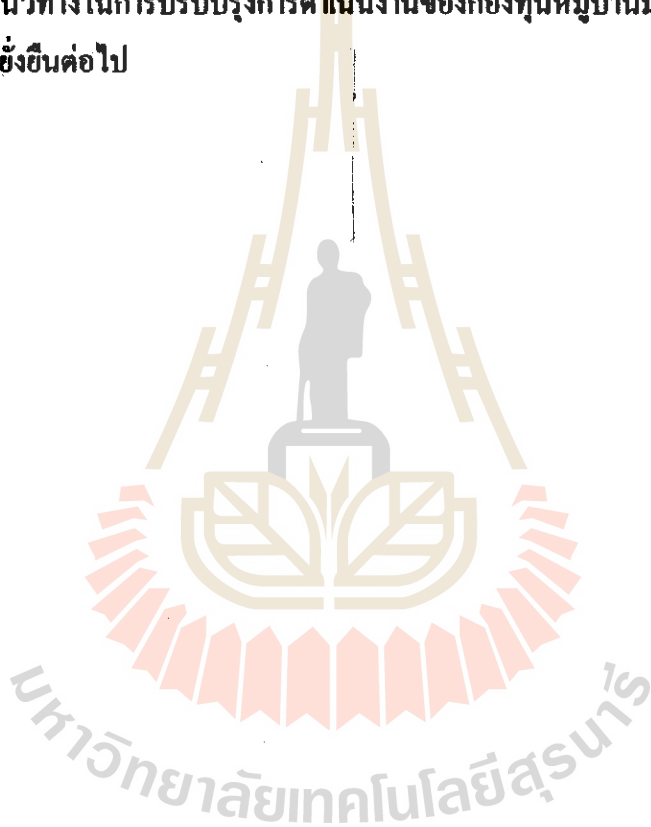
- 4.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 4.3 ใช้ซีพีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะเก็บข้อมูล
- 4.4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลดังนี้
  - 4.4.1 การสัมภาษณ์
  - 4.4.2 การใช้แบบสอบถาม
  - 4.4.3 การสังเกต
  - 4.4.4 การจัดเวทีชาวบ้าน
- 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมินโครงการ
- 4.6 เขียนรายงานการประเมินโครงการ ในรูปของสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

เมื่อเสร็จสิ้นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก
2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. แนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก เพื่อให้เกิด

การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นหลักวิชาการต่างๆ ที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ทำการรวบรวมและประมวลมาจากแนวทฤษฎี ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. นโยบายหลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. หลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติ ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

ซึ่งเนื้อหาสาระในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ , 2544)

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการที่สำคัญที่จะทำให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสบผลสำเร็จ ควรประกอบไปด้วย 4 หลักการสำคัญ ดังนี้

1.2.1 ความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ ฯลฯ

1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนหน่วยงานราชการ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูล

1.2.3 ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสมีประสิทธิภาพ (คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ , 2544)

1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.3.2 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

1.3.3 เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.4 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.5 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
(คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ , 2544)

2. ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมี 3 ระเบียบ คือ

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

- หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีชื่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีเป็นคนแต่งตั้งเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ

ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการ รัฐมนตรีจำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

2. การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือ ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว เมื่อครบกำหนดตามวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่
3. อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ
  - 3.1 กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 3.2 กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการจัดการจัดสรรให้แก่กองทุน
  - 3.3 จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
  - 3.4 กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
  - 3.5 ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
  - 3.6 ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
  - 3.7 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
  - 3.8 ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
  - 3.9 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการหรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติงานตามปกติ โดย

จะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจ กำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

3.10 รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ กองทุนให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3.11 ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

4. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนัก เลขธิการนายกรัฐมนตรี

5. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

5.1 ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ

5.2 ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

5.3 ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ คณะกรรมการของกองทุน

5.4 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการ บริหารกองทุน

5.5 ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

5.6 จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

5.7 พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและ จัดการกองทุน

5.8 ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ นโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

5.9 ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กองทุนและรายงานผลต่อกรรมการการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

5.10 รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

5.11 ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 9 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
ระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 8 การทำบัญชีและตรวจสอบ

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
  - 1.1 เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
  - 1.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและ
ภูมิปัญญาของตนเอง
  - 1.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
  - 1.4 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน
และประชาสังคม
  - 1.5 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน
2. วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ
  - 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน
เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุ
ฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิ
ภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
  - 2.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการ
จัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
  - 2.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชน ในด้านการ
เรียนรู้ การสร้างงานและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริม
สร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 2.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความ
    สัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 2.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของ
    ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้
  - 3.1 เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
  - 3.2 เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
  - 3.3 เงินกู้ยืม
  - 3.4 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
  - 3.5 เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระ
    ติดพันอื่นใด
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการ
    และเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง
  - 4.1 ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน
    หรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการ
    เข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและการควบคุมดูแลกันเองในการใช้
    ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
  - 4.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้าน
    ความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้าน
    หรือชุมชนเมืองเช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ
    และกองทุนสวัสดิการและความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุน
  - 4.3 การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจาก
    กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกอง
    ทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น
  - 4.4 การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะ
    กรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจ
    กรรมของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อ
    ความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อคณะกรรมการได้รับอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการ
    และเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองแล้ว

คณะกรรมการยอมนุมอำนจในการบริหารจัดการกองทุน และจะเข้าแทรกแซงการบริหารจัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. ที่ตั้งกองทุน

ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาท หมู่ที่ 10 บ้านมะกอก ตำบลสีมูม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30000

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาท

- 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน
- 2.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุน
- 2.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน
- 2.4 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาทระดับชาติ
- 3.2 ดอกหรือผลประ โยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- 3.3 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินค้ำหูน เงินฝากสัจจะ
- 3.4 เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับบริจาค โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 หนึ่งครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกได้ 1 คน และสมาชิกวิสามนุไม่เกิน 2 คน
- 4.2 เป็นผู้ที่พำนักหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยทางทะเบียนบ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนจัดตั้งกองทุน
- 4.3 เป็นผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติตามข้อบังคับของกองทุน
- 4.4 เป็นผู้ที่มิอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน 60 ปี
- 4.5 ต้องถือหูน้อยอย่างน้อยหนึ่งหูน แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของหูนทั้งหมด

5. การรับสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ยื่นคำขอเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
  - 5.2 ยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ในลักษณะปัจเจกบุคคล กลุ่มอาชีพหรือองค์กรชุมชน แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก
  - 5.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าระดับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
6. การขาดสมาชิกภาพ
- 6.1 ตาย
  - 6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการ
  - 6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
  - 6.4 จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด ๆ
7. เกณฑ์การพิจารณาให้กู้
- สมาชิกสามารถยื่นกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการดังต่อไปนี้
- 7.1 เพื่อพัฒนาอาชีพหลักและอาชีพเสริม
  - 7.2 การสร้างงานเพื่อเพิ่มรายได้
  - 7.3 ละครายจ่าย
  - 7.4 บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน
8. การคิดอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนบริจาค
- 8.1 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี
  - 8.2 อัตราดอกเบี้ยค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะ อัตราร้อยละ 3 ต่อปี
9. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9.1 เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตราร้อยละ 20
  - 9.2 เป็นเงินตอบแทนแก่กรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 20
  - 9.3 เป็นเงินเพื่อสมทบกองทุนหรือทุนสำรองในอัตราร้อยละ 25
  - 9.4 เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน และเป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 25
  - 9.5 เป็นเงินช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสร้อยละ 10

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กทบ.1)

กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว มีใจความดังนี้

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
2. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม คุณสมบัติของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กำหนดไว้ว่า
  1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
  2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
  3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
  4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
  5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาสูงสุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
  6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานบุกรุก
  7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริต

ค่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือ
หน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ20(3)และ(4)

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

(กทบ.2)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมืองเป็นแบบประเมินความพร้อมกองทุนเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งชุมชนหรือหมู่บ้านต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ค่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน (ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2544)

จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน 92 ครัวเรือน มีประชากร 408 คน อาชีพของประชากรในหมู่บ้านประกอบด้วย อาชีพทำนา ทำสวนผัก ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ผลผลิตในหมู่บ้านได้แก่ ข้าวเปลือก ผักทุกชนิด พริก ไข่เป็ด ปลา ไม้พื้นบ้าน รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน 20,000 บาทต่อปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 72 ครัวเรือน วันที่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่ 3 กรกฎาคม 2544 โดยวิธีการคือ ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมจกเวทีประชาคม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 72 ครัวเรือน จัดทำทะเบียนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมให้ชาวบ้านเสนอชื่อบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์เข้าเป็นคณะกรรมการทีละคนและมีผู้รองรับ 2 คน จนครบ15 คน จากนั้นก็ตรวจสอบคุณสมบัติ คณะกรรมการและแต่งตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ เสร็จจุก ประชาสัมพันธ์

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

มีระเบียบข้อบังคับที่กรรมการกองทุนหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 ทวนการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านมะกอกเปิดบัญชีเลขที่ 064310-20-098604-2 ธนาคารออมสิน

สาขามุขมนตรี วันที่ 15 สิงหาคม 2544 ในขณะที่ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน มีสมาชิกประเภทบุคคลที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน 44 คน สมาชิกสมทบ 16 คน สมาชิกประเภทองค์กร 1 กลุ่ม เงินถือหุ้น 3,300 บาท ค่าธรรมเนียม 1,200 บาท

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านมะกอกให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง มีดังนี้
  - 1.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร   วงเงินกู้ยืม   81,000 บาท
  - 1.2 การปลูกพืชผัก   วงเงินกู้ยืม   139,000 บาท
  - 1.3 ปศุสัตว์   วงเงินกู้ยืม   119,000 บาท
  - 1.4 การประมง   วงเงินกู้ยืม   80,000 บาท
  - 1.5 ไร่นาสวนผสม   วงเงินกู้ยืม   279,000 บาท
  - 1.6 แปรรูปข้าวเปลือก   วงเงินกู้ยืม   80,000 บาท
  - 1.7 ค้าขาย   วงเงินกู้ยืม   133,000 บาท
  - 1.8 อื่น ๆ   วงเงินกู้ยืม   89,000 บาท
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้หมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้
  - 2.1 กำหนดการกู้และชำระคืนตามกิจกรรม
  - 2.2 เรียงลำดับความสำคัญความจำเป็นและเป็นไปได้ของโครงการก่อนหลัง
3. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ มีดังนี้
  - 3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบ 3 คน
  - 3.2 ไม่ทำตามวัตถุประสงค์ของโครงการ คณะกรรมการมีสิทธิยกเลิก
  - 3.3 โครงการและมีสิทธิเรียกเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย
4. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ ประกอบด้วย
  - 4.1 วงเงินไม่เกิน 10,000 บาท ใช้บุคคลค้ำประกัน 3 คน
  - 4.2 วงเงินเกิน 10,000 บาท ใช้หลักทรัพย์หรือข้าราชการค้ำประกัน
  - 4.3 เงินหุ้น สัจจะของสมาชิก
  - 4.4 เงินทุนสำรองของกลุ่ม
5. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งคืน คือ
  - 5.1 ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบ

5.2 ยึดหลักทรัพย์

5.3 ใช้เงินทุนสำรองของกลุ่ม

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาทการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบ โดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบ โดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา ตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระวันแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กูรายหนึ่ง รายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรได้ว่าผู้กู้ นำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุอันสมควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวน โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีของกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. สมาชิกยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาอาชีพหลัก และอาชีพเสริม
2. การสร้างงานเพื่อเพิ่มรายได้

3. งบรายจ่าย

4. บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน

2. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงิน จากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้เงินอย่างชัดเจนและในกรณีที่ สมาชิกได้รับอนุมัติตามโครงการที่ยื่นกู้แล้ว สมาชิกไม่ปฏิบัติตามโครงการที่ยื่นขอกู้ให้คณะกรรมการสามารถเรียกให้สมาชิกรายนั้นคืนเงินกู้ทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย

3. ลักษณะโครงการ สมาชิกที่ยื่นขอกู้เงินต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติคือต้อง เป็นโครงการที่ต้องการปฏิบัติได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

4. วงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งกู้ได้ในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีการขอกู้เป็นกลุ่มอาชีพหรือองค์กรชุมชน นั้น ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท โครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ฉุกเฉินต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร แต่จะกู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือเก้งก้างไม่ได้ และวงเงินรายละไม่เกินสามพันบาท

4. การดำเนินโครงการที่ขอกู้และจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

3.4 การวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนด้าน ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 5 มกราคม 2545 (ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ , 2545) ว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของชุมชนเองมีการถือฤกษ์ผู้ค้อยโอกาสในชุมชน มีการเชื่อมโยงและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และพัฒนาประชาสังคม ส่วนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ยั่งยืน โดยกระบวนการ

การของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย ในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาวิณี เจริญยิ่ง อ่างรายงานการวิจัยการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านของ จ.พิษณุโลก ของ ผศ. ดร. ไพศาล วีรวงษ์ และคณะ ในหนังสือพิมพ์มติชน รายวัน วันที่ 12 มกราคม 2545 (ภาวิณี เจริญยิ่ง , 2545) ว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน คือ

1. ระยะเวลาของการคืนเงินกู้ของสมาชิก 1 ปี คามระเบียบอาจไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่ยืมไปลงทุนที่ต้องใช้เวลาเกิน 1 ปี
2. เงินกองทุน 1 ล้านบาท อาจทำให้เงินกองทุนอื่นๆ ได้รับความกระทบ
3. กรรมการกองทุนอื่น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ไม่ต้องเปลี่ยนทุก 2 ปี อยู่ไปได้ตลอด แต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีการจับสลากออกทุกปี แม้จะเป็นได้ถึง 2 สมัย เกรงว่าอาจขาดประสบการณ์ต่อเนื่อง
4. การทำบัญชีเกรงว่าผู้ทำบัญชีมีความรู้ไม่พอ ถึงแม้จะผ่านการอบรมแล้ว ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะทำได้ เพราะรูปแบบเข้าใจยาก และมีความแตกต่างจากบัญชีที่ทำอยู่มาก มีช่องที่ต้องลงบัญชีมากกว่า 10 ช่อง

สมพันธ์ เตะอะธิก ได้กล่าวถึงนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 15 มกราคม 2545 (สมพันธ์ เตะอะธิก , 2545) ว่า ได้ผสมผสานแนวคิดทฤษฎี 4 อย่าง ไว้ด้วยกัน คือ ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ แนวคิดประชาสังคม และแนวคิดหญิง - ชาย มีข้อดีและไม่ดีดังนี้

1. ภาครัฐบาลของไทยทำหน้าที่อุปถัมภ์ประชาชน ทำให้ไม่เกิดการพึ่งตนเอง เงินทุนปัจจัยเดียวไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน แต่ต้องใช้ความรู้และจัดการที่โปร่งใสควบคู่กันไปด้วย
2. มีการทำงานภายใต้ระเบียบและกลไกของราชการ มากกว่าปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม
3. ระบบราชการยังทำงานแบบแยกส่วนเหมือนเดิม ยากที่จะบูรณาการนโยบายให้เชื่อมต่อกับแนวคิดของรัฐบาล

4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

นิตา ชูโต ได้กล่าวถึง การประเมินแบบ ชีพท์โมเดล ในหนังสือการประเมินโครงการ (นิตา ชูโต , 2527) ว่า การประเมินแบบชีพท์โมเดล (CIPP Model) เน้นการประเมินเป็นขบวนการต่อเนื่องในการหาข้อมูล และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการเพื่อหาทางเลือกที่เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร Stufflebeam ได้อธิบายแนวคิดในการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 แนวทาง ขึ้นอยู่กับระดับข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบ ได้แก่

1. การตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง เมื่อได้รับข้อมูลใหม่ที่แน่ใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
  2. การตัดสินใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกิจกรรมบางอย่าง เพื่อประคองคุณภาพภายในองค์กร
  3. การตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง พัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น
  4. การตัดสินใจโดยนำความคิดริเริ่ม นำกิจกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ทดลอง
- จุดเน้นของการประเมินแยกเป็น 4 ประการ คือ

1. ประเมินสภาพแวดล้อมต่าง ๆ (Context Evaluation) ของโครงการ
2. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) โครงการ
3. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ในการจัดทำปฏิบัติโครงการ
4. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ที่เกิดจากโครงการ

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพท์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , 2544) ดังนี้ การประเมินในทัศนะของสตัฟเฟิลบีม เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ แบบจำลองชีพท์จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การดูการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

รัศนะ บัวสนธิ ได้กล่าวถึง รูปแบบการประเมินชีพ ในหนังสือการประเมินโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน (รัศนะ บัวสนธิ , 2540) ว่า รูปแบบการประเมินชีพ (CIPP) นำเสนอโดย สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam , D.L.,) และคณะ สตัฟเฟิลบีมให้ความหมายของการประเมินว่าหมายถึง “กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” คำว่า CIPP มีความหมาย ดังนี้

1. Context Evaluation การประเมินสถานะแวดล้อมของโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. Input Evaluation การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ
3. Process Evaluation การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ
4. Product Evaluation การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

จากหลักการทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอในบทที่ผ่านมา ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยอาศัยหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งได้แบ่งเนื้อหาในบทนี้ออกเป็น 6 หัวข้อ ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ซึ่งแต่ละหัวข้อนี้มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ จะใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมินโครงการ และให้ความหมายของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

แนวคิดของไทเลอร์ (Tyler' Rationale) ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่าการประเมินคือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Model) เน้น การพิจารณาจากความสำเร็จจากส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (อุคม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาติชาย ม่วงปฐม และสมชาย วรภิเกษม สกุล, 2545)

แนวคิดของครอนบาค (Cronbach's Concepts) ครอนบาคได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมินไว้ว่า หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา และได้เสนอรูปแบบการประเมิน (Cronbach's Model) มีหลักการว่า การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดขึ้นจากโครงการด้วย (อุดม จารัสพันธ์ และคณะ, 2545)

แนวคิดของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Idologies) สคริฟเวน ให้ความหมายการประเมินว่า การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจ เลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือการประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก และการประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจ (อุดม จารัสพันธ์ และคณะ , 2545)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม ให้ความหมายการประเมินว่า การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ (อุดม จารัสพันธ์ และคณะ, 2545)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอก ครั้งนี้ ใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า ซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) เพราะเหมาะสมกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยการประเมินในแต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์ และการตัดสินใจ ซึ่งหลักการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดลมีดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมดำเนินการของโครงการ
4. การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วย ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมวิธีการประเมินสภาวะแวดล้อม มี 2 วิธี คือ

1. Contingency Mode
2. Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากนอกระบบ (Opportunities and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น

Congruence เป็นการประเมิน โดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับ วัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้การรูปของราคา และกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการ ได้รับอนุมัติและลงมือ ทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครง

2. เกี่ยวกับโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการค้าเงินโครงการนั้น

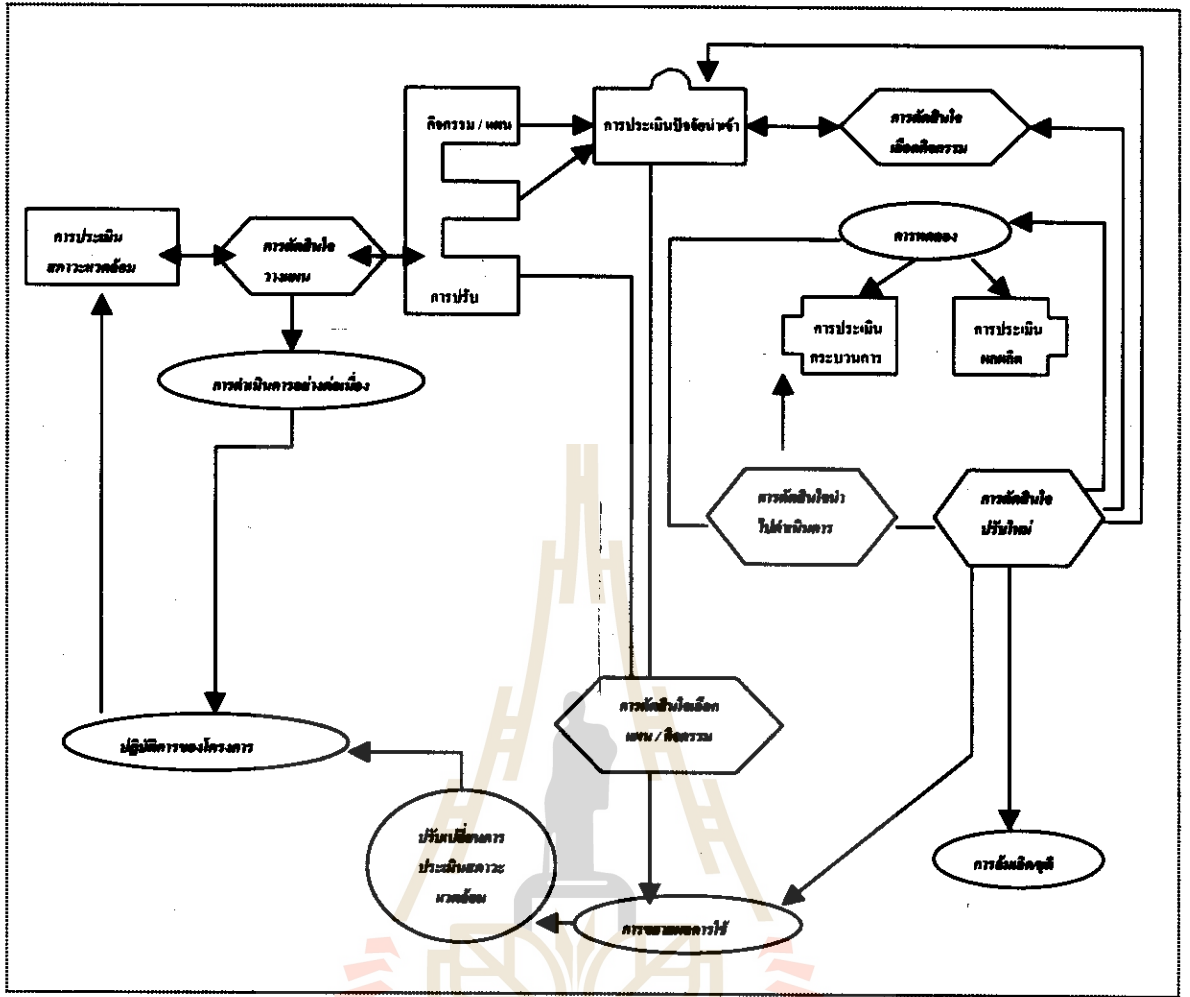
3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ ส่วนประกอบสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดหาพนักงานประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างพนักงานประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
4. การปรับปรุงโครงการร่างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

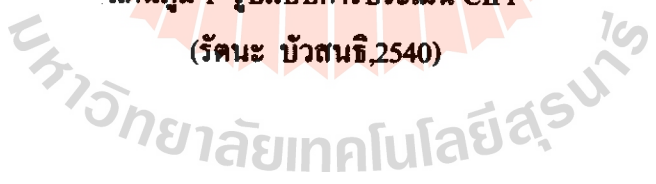
ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็นเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

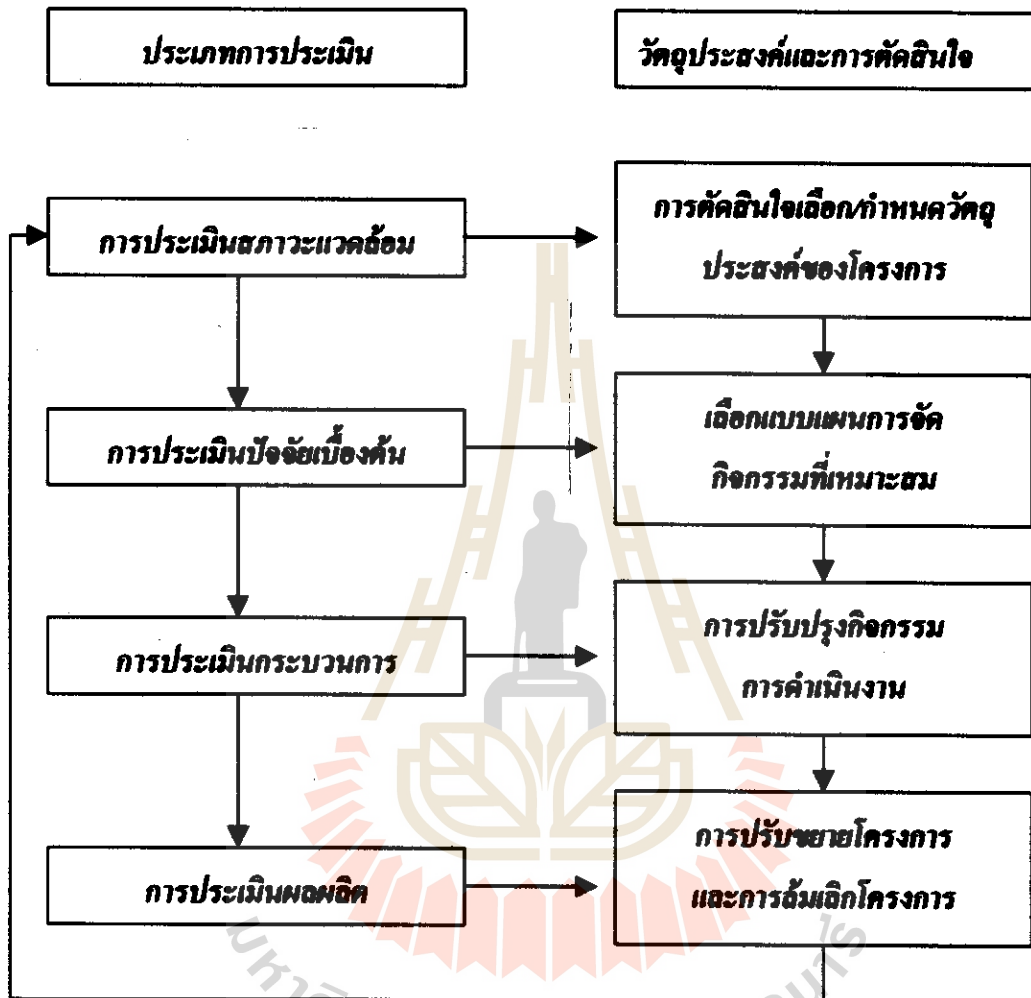
จากแนวคิดการประเมินที่สตีฟเฟิลบิมและคณะได้นำเสนอไว้นี้ เขาได้สร้างรูปแบบการประเมิน CIPP ทั้งระบบ เป็นดังแผนภูมิที่ 1

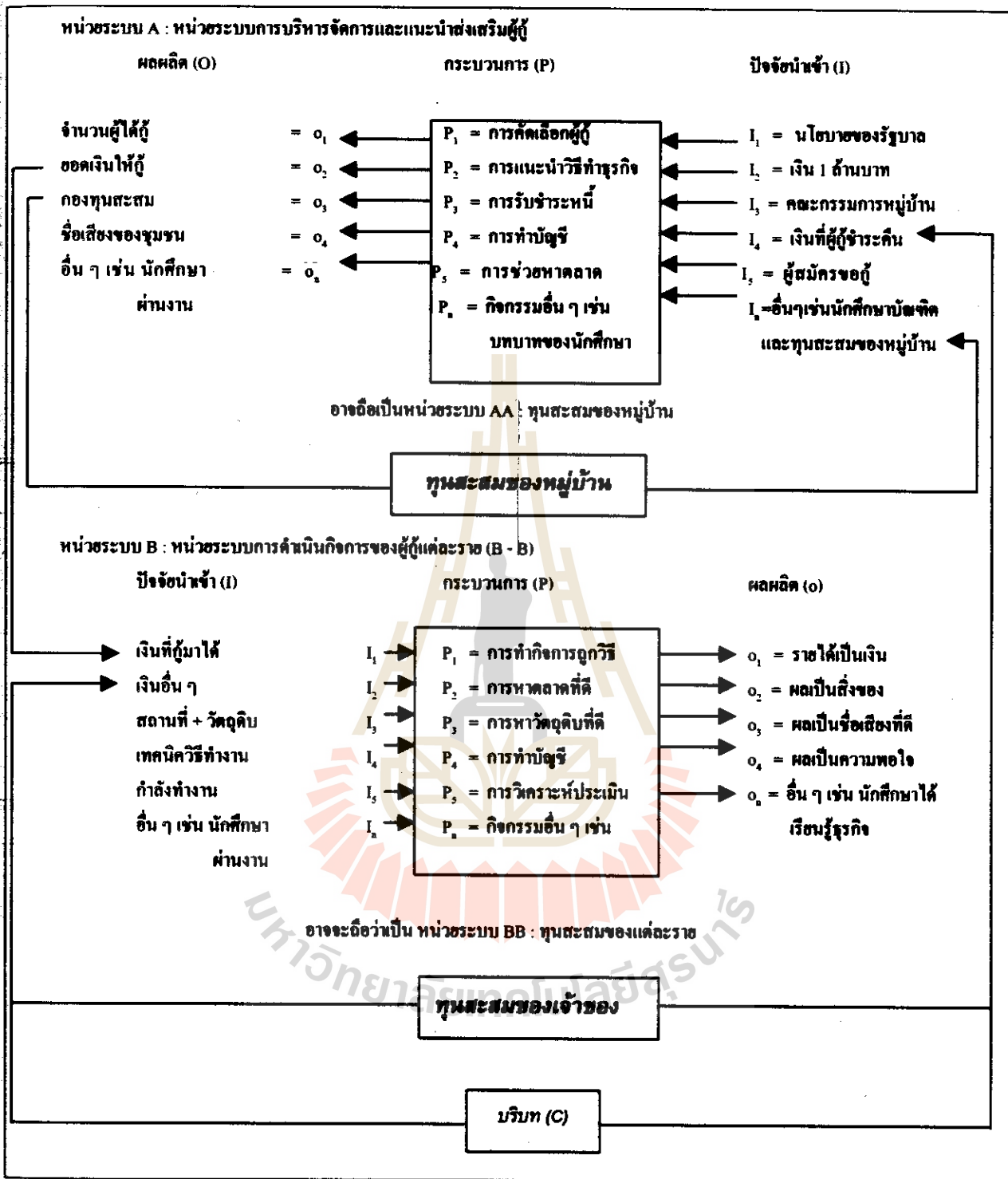
แผนภูมิ 1 รูปแบบการประเมิน CIPP
(รัตนะ บัวสนธิ, 2540)

โดยสรุปการประเมินในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันกับวัตถุประสงค์ของการประเมินและการตัดสินใจดังแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมิน วัตถุประสงค์และการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินชีพ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2525)

แผนภูมิที่ 3 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิที่ 6 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบ ด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมี หน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วย ระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการ ทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

สำหรับหน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคนมีปัจจัย นำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่ หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนิน กิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วย ระบบ A

บริบท C ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากร ของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ โดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน หมู่บ้าน

จากแผนภูมิที่ 6 เราจะทำการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชน ท้องถิ่น คำว่า "บริบท" หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีนวม อำเภอเมือง นครราชสีมา

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วย ระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสอง หน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุน และหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วย ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินครั้งนี้ประชากรที่เราให้ความสนใจ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมะกอก หมู่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีจำนวน 95 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 346 คน (แบบสรุปข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, 2544) กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินครั้งนี้ จำแนกตามสถานภาพและบทบาทหน้าที่ได้ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	66 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	58 คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	8 คน
2.3 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	5 คน
ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	20 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดเชิงระบบแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอกแต่ละระบบ ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ตัวชี้วัดบริบท ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดกระบวนการ ตัวชี้วัดผลผลิต ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

3.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านมะกอก แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1.1 บริบทระดับประเทศ ซึ่งตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพความยากจนของประเทศไทย

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
  3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศไทย
  4. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน
  5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประเทศ
  6. บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
  7. กระแสความนิยมวัฒนธรรมและสิ่งของต่างประเทศ
- 3.1.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดัง

ต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมะกอก หมู่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา

2. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
4. วัฒนธรรมประเพณี
5. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร
6. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
8. ความเข้มแข็งของชุมชน

3.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. เงิน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการ
4. วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก
5. ผู้สมัครขอกู้
6. ทุนสะสมของหมู่บ้านมะกอก

3.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก
2. การทำบัญชีกองทุน
3. การรับสมัครสมาชิก

4. การหมดสภาพสมาชิก
5. การคัดเลือกผู้กู้
6. การทำทะเบียนสมาชิก
7. การรับชำระหนี้
8. การส่งเสริมการใช้เงินกู้
9. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
10. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้
11. การจัดสรรผลประโยชน์

3.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. จำนวนผู้ได้เงินกู้
2. ยอดเงินที่ให้กู้
3. กองทุนสะสม
4. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

3.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

3.2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A ในเรื่องของบริบทระดับประเทศ และบริบทระดับท้องถิ่น แต่จะมีตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัวเพิ่มขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์ของผู้กู้และครอบครัว
2. สมาชิกในครอบครัว
3. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน
4. อาชีพหลักของผู้กู้
5. รายได้ของครอบครัว

3.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
4. สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ

5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

6. จำนวนแรงงาน

3.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. การใช้จ่ายเงินกู้
2. การหาความรู้เพิ่มเติม
3. การหาวัสดุคิบ
4. การหาตลาด
5. การทำบัญชีค่าใช้จ่าย

3.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ตัวชี้วัดผลผลิตหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้
2. ผลกระทบโดยตรง
3. ผลกระทบโดยอ้อม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มียอดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสารกองทุน
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การสัมภาษณ์

8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การสัมภาษณ์

10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การสัมภาษณ์

12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอื่น ได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดกลางจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลักการสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกกันว่า "Authentic Evaluation"
2. การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมินแต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น
3. การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัวแล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มี การตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง
4. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์การศึกษาเอกสาร และข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินผลโครงการ

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสิมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) และรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ไม่สามารถตั้งเกณฑ์ในการตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินว่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

บริบทของกองทุนหมู่บ้านมะกอก แบ่งออกเป็น 2 บริบท ได้แก่ บริบทระดับประเทศ และบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ

ประเทศไทยยังมีปัญหาความยากจนอยู่คู่ได้จาก ตัวเลขการกระจายรายได้ร้อยละ 20 ของคนที่มีรายได้มาก มีส่วนแบ่งรายได้ประชาชาติถึงร้อยละ 54 ในขณะที่เมื่อเทียบกับคนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 กลับมีสัดส่วนของรายได้ประชาชาติเพียงร้อยละ 5 (สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม, 254) ช่องว่างของสัดส่วนของรายได้ประชาชาติห่างมาก ๆ อาจกล่าวได้ว่ารายกระจายแต่จนกระจาย อันเป็นผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจมากขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบกับภาคสังคม วัฒนธรรม การศึกษา สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาไม่มีการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถป้องกันวิกฤติต่าง ๆ แต่กลับทำให้เกิดความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท กล่าวคือ ทำให้คนหนุ่มสาวในชนบทละทิ้งบ้านเกิดละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาเป็นลูกจ้างในเมืองใหญ่ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาอีกมาก

มาย รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากความแออัดของประชาชนในเมืองใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรมที่สร้างมลพิษออกมา และปัญหาป่าไม้ที่เหลือน้อยลงทุกวัน ดังที่ทราบกันแล้วว่าปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของเมืองไทยเหลือเพียงร้อยละ 25 หรือน้อยกว่านี้จากที่ปี 2504 ก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 53 (สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม, 2544) กระแสวัฒนธรรมและค่านิยมสินค้าต่างประเทศของคนไทย ทำให้เกิดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยไม่มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ทำให้วิกฤติเศรษฐกิจกลางปี 2540 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างกว้างขวาง ทำให้การจับเก็บภาษีอากรของรัฐต่ำกว่าเป้าหมาย ในขณะที่ภาระหนี้สาธารณะของประเทศเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินการคลังของรัฐบาล (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2543) หลังจากประสบวิกฤติเศรษฐกิจรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มากขึ้น เห็นได้จากนโยบายส่งเสริมการลงทุนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกำหนดเงื่อนไขเงินลงทุนขั้นต่ำของโครงการที่จะได้รับการส่งเสริมจาก BOI เพียง 1 ล้านบาท ให้ความสำคัญแก่กิจการเกษตรกรรม และผลิตผลจากการเกษตร (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2543) และให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองเองได้ โดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจอีก

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมะกอก

หมู่บ้านมะกอกเป็นหมู่บ้านที่มีคนอาศัยอยู่มานานแล้ว ผู้พบขอรุ่นแรกมาจากที่ใดไม่ปรากฏ ภายในหมู่บ้านประกอบโนนต่าง ๆ 5 โนน ซึ่งเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง คับบ้านเรือนอยู่บนที่โนนต่าง ๆ ดังนี้

1. บ้านมะกอก สมัยก่อนมีคันมะกอกคันใหญ่ ขึ้นอยู่กลางหมู่บ้าน จึงเรียกว่าบ้านมะกอก ซึ่งเป็นโนนที่ใหญ่ที่สุดมีชาวบ้านอาศัยอยู่มากที่สุด จึงได้นำมาเป็นชื่อของหมู่บ้าน
2. บ้านสวน อยู่ติดกับลำบริบูรณ์ สมัยก่อนเป็นสวนหมาก สวนมะพร้าว จึงเรียกกันว่าบ้านสวน เป็นโนนที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่มากรองจากบ้านมะกอก
3. โนนตะโก อยู่ทิศตะวันออกของหมู่บ้าน สมัยก่อนมีคันตะโกอยู่มาก จึงเรียกกันว่า โนนตะโก
4. หนองปีกา สมัยก่อนเป็นหนองน้ำ ปัจจุบันถูกถมเป็นบ้านเรือน แต่ยังเรียกติดปากกันว่า หนองปีกา
5. บ้านคันคก อยู่ทิศตะวันตกของหมู่บ้าน คำว่า คันคก มาจากคำว่า ตะวันคก นั่นเอง

(คำ ศรีขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 17 ธันวาคม 2544

สภาพปัจจุบัน

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านมะกอก มีจำนวนประชากร 346 คน มีเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คือ เพศชายร้อยละ 48.55 เพศหญิงร้อยละ 51.45 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-55 ร้อยละ 53.47 ซึ่งเป็นช่วงวัยทำงาน --

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	168	
หญิง	178	
2. อายุ		
1 วัน - 4 ปีเต็ม	19	5.49
4 ปี 1 วัน - 9 ปีเต็ม	37	10.69
9 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	25	7.23
14 ปี 1 วัน - 19 ปีเต็ม	18	5.2
19 ปี 1 วัน - 24 ปีเต็ม	29	8.38
24 ปี 1 วัน - 29 ปีเต็ม	38	10.98
29 ปี 1 วัน - 34 ปีเต็ม	28	8.92
34 ปี 1 วัน - 39 ปีเต็ม	26	7.51
39 ปี 1 วัน - 44 ปีเต็ม	21	6.07
44 ปี 1 วัน - 49 ปีเต็ม	24	6.94
49 ปี 1 วัน - 54 ปีเต็ม	19	5.49
54 ปี 1 วัน - 59 ปีเต็ม	10	2.89
59 ปี 1 วัน - 64 ปีเต็ม	10	2.89
มากกว่า 64 ปี 1 วัน	42	12.14
3. การศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	23	6.65
ระดับมัธยมศึกษา	12	3.47
นักศึกษาผู้ใหญ่	12	3.46
สูงกว่าระดับมัธยม	8	2.31

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านมะกอก มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะมีคลองชลประทานไหลผ่านหมู่บ้าน 3 สาย ได้แก่ คลองบริบูรณ์ คลองละลม และคลองซอย ซึ่งมีน้ำตลอดทั้งปี ทำให้ชาวบ้านสามารถปลูกพืชผักได้ตลอดทั้งปี แต่ถ้าปีใดมีน้ำมาก น้ำจะท่วมพืชผักที่ปลูกอยู่ในพื้นที่ต่ำๆ ใกล้กับคลองส่งน้ำ โดยเฉพาะการปลูกผักในทุ่งนา

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	15	10	5
สระน้ำ	1	1	1
คลอง	3	3	3

สภาพที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านมะกอกเป็นที่โนนสลับทุ่งนา ลักษณะดินเป็นดินเหนียว ซึ่งเหมาะกับการทำนา เพราะดินจะอุ้มน้ำเอาไว้ได้ดี และหลังจากฤดูทำนาก็สามารถปลูกผัก เช่น ต้นหอม กวางตุ้ง คะน้า ผักชี ถั่วฝักยาว ผักบุ้งจีน ได้ดี คังนั้นรอบ ๆ หมู่บ้านจะมีชาวบ้านที่ทำบ้านที่ทำสวนผักอยู่มาก

ป่าไม้และพื้นที่ที่สาธารณชน

ในอดีตหมู่บ้านมะกอกมีป่าไม้โดยรอบหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันไม่เหลือพื้นที่ป่าอยู่เลย เพราะชาวบ้านบ้านตากกลางทำที่อยู่อาศัยและที่นา หมู่บ้านมีพื้นที่สาธารณชนอยู่ 2 แห่ง คือ พื้นที่ป่าช้าเก่า ประมาณ 1 ไร่ ในปัจจุบันไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร และสระน้ำ สาธารณะอีก 1 แห่ง เรียกว่า สระบัว เป็นสระน้ำที่มีความสำคัญมากในอดีต เพราะเป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านมะกอกใช้เป็นแหล่งน้ำบริโภคและอุปโภค แต่ปัจจุบันเนื่องจากมีน้ำประปา ชาวบ้านจึงไม่ได้ใช้น้ำในสระบัว แต่ก็ยังคงอนุรักษ์ไว้ โดยมีการทำความสะอาดและปล่อยปลาทุกปี

ลักษณะการตั้งหมู่บ้านและอาณาเขตติดต่อ

ชาวบ้านมะกอกได้เลือกตั้งบ้านเรือนตามโนนต่าง ๆ โดยมีทุ่งนาล้อมรอบ ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ และแนวโน้มการขยายตัวใหม่ของหมู่บ้านจะมีการขยายออกตามถนนทางด้านทิศตะวันออก และทิศตะวันตก มีแนวโน้มว่าทุ่งนาในอนาคตคงจะหมดไปเพราะกลายเป็นที่อยู่อาศัยหมด

บ้านมะกอกมีอาณาเขตติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ

ทิศเหนือ ติดกับบ้านสีมูม หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดกับเขตบ้านทุ่งกระโดน หมู่ที่ 9 และบ้านแปะ หมู่ที่ 8 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านพลกรัง ตำบลพลกรัง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านคอน หมู่ที่ 1 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

มีพื้นที่ทำการเกษตร 920 ไร่ เป็นที่นา 874 ไร่ เป็นที่สวน 96 ไร่

ไฟฟ้า

หมู่บ้านมะกอกมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2523 มี 1 คร้วเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เนื่องจากไม่มีเงินในการต่อไฟฟ้าเข้าบ้าน

(ชาอู๋ นันท์ขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 ธันวาคม 2544)

ประปาหมู่บ้าน

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2526 ให้น้ำประปาพร้อมกัน 3 หมู่บ้านคือ บ้านทุ่งกระโดน บ้านมะกอก และบ้านแปะ ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านมะกอกมีน้ำประปาใช้

(ชาอู๋ นันท์ขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 ธันวาคม 2544)

ถนน

เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านไม่มีถนน ชาวบ้านติดต่อกันโดยใช้เกวียน ต่อมาชาวบ้านช่วยกันสร้างถนนดินขึ้นตามทางเกวียนนั้น พ.ศ. 2504 ทางราชการให้งบประมาณมาสร้างเป็นถนนลูกรัง ปัจจุบันภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ระยะทางประมาณ 500 เมตร แต่ถนนทางเข้าหมู่บ้านยังเป็นถนนลูกรังอยู่อีกประมาณ 500 เมตร

(ชาอู๋ นันท์ขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 ธันวาคม 2544)

ด้านการขอประทาน

บ้านมะกอกมีคลองผ่านหมู่บ้าน 3 สาย ได้แก่ คลองละลม ด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน คลองซอยผ่านตรงกลางหมู่บ้าน และคลองบริบูรณ์ผ่านทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน ซึ่งทั้งสามคลองนี้อยู่ภายใต้การดูแลของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำตะคอง ทำให้ภายในหมู่บ้านไม่มีการขาดแคลนน้ำ สามารถปลูกพืชผักได้ตลอดทั้งปี

เครือญาติ

หมู่บ้านมะกอกมีครัวเรือนเพียง 95 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน หรือเป็นคองกัน (เกี่ยวคองกันโดยลูกสาวลูกชายแต่งงานกัน) ตระกูลใหญ่ ๆ ในหมู่บ้าน ได้แก่ ตระกูลถนอม พลกรัง ตระกูลเดียนพลกรัง ซึ่งเป็นตระกูลเก่าแก่ของหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันได้มีตระกูลใหม่ ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน เนื่องจากการแต่งงานหลายตระกูล และได้เข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองในหมู่บ้าน เช่น ตระกูลนันทขุนทด ตระกูลนิจใหม่ เป็นต้น

ผู้นำและการเมืองและการปกครอง

ผู้นำของหมู่บ้านส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นผู้ที่ถูกเลือกตั้งเป็นผู้นำชุมชนจะเป็นคนที่มีญาติค่อนข้างมากในหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้านคนเก่า นายโสฬส นันทขุนทด ซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ก็เป็นคนที่มีญาติที่น้องมากและหลังจากเสียชีวิตแล้ว ก็มีทายาททางการเมือง ชื่อ นายชาญ นันทขุนทด ได้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นางสาตี นันทขุนทด ซึ่งเป็นภรรยาของนายชาญ ได้เป็น อบต. ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน นายล้อม นิจใหม่ ก็เป็นญาติกับนางสาตี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้นำของหมู่บ้านจะเป็นกลุ่มของคนที่มีญาติที่น้องมากนั่นเอง

ผู้นำของหมู่บ้านในหมู่บ้านมะกอก

1. นายล้อม	นิจใหม่	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายชาญ	นันทขุนทด	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายประยูร	อาจปรี	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นางสาตี	นันทขุนทด	อบต.
5. นายสมบัติ	สิขรสำอาง	อบต.
6. นายเฉลียว	ศิริโรตง	ประธานกองทุนหมู่บ้าน

เศรษฐกิจ

ชาวบ้านในหมู่บ้านมะกอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกผัก ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในหมู่บ้าน และปัจจุบันได้เกิดอาชีพใหม่ๆซึ่งเกิดจากการสนับสนุนของส่วนราชการ ได้แก่ การรับจ้าง การค้าขาย รายละเอียดของอาชีพต่างๆดังนี้

ทำนา

เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในหมู่บ้าน ซึ่งสมัยก่อนเราสามารถวัดฐานะของคนในหมู่บ้านได้โดยดูจำนวนคนถือครองที่ดิน แต่ปัจจุบันอาชีพการทำนาไม่ได้ให้ผลตอบแทนมากมายเหมือนสมัยก่อน อาชีพการทำนาจึงเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย แต่ชาวนาที่ยังคงทำนาคือไปเนื่องจากไม่รู้ว่าจะทำอาชีพอะไรดีกว่าการทำนา ชาวนาส่วนใหญ่มีนาไม่เกิน 10 ไร่ (“กชช.2ค”, 2542) บางส่วนก็เช่าที่นา ซึ่งในการเสียด่านั้น เสียเป็นข้าวเปลือกร้อยละ 35

ทำสวนผัก

เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากการทำนาประสบกับภาวะขาดทุน ชาวบ้านจึงหันมาปลูกผักขาย ปลูกกันมากโดยเฉพาะ คื่นชอม ซึ่งในระยะแรกๆมีราคาแพง ทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆทำตาม คนไหนที่ไม่มีเงินลงทุนก็ไปกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น ธ.ก.ส. สหกรณ์ หรือพ่อค้าคนกลางที่จะให้ยืมไปลงทุนก่อน แล้วให้ใช้คืนในอัตราดอกเบี้ยที่สูง หรือทำการครคราคา ส่วนชาวบ้านที่ไม่มีที่ดินทำกินก็ไปเช่าที่ดินทำกินก็ไปเช่าที่คิดทำสวนผัก ช่วงแรกเป็นช่วงที่มีเงินเฟ้อสูงมาก แต่เมื่อมีชาวบ้านปลูกผักมาก ราคาผักก็ถูกลงหรือบางอย่างก็ขายไม่ได้เลย ทำให้ชาวบ้านที่กู้ยืมเงินไปลงทุนไม่มีเงินใช้หนี้ ประสบปัญหาหนี้สินรุงรังมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ชาวบ้านหลายคนก็เลิกทำอาชีพอาชีพนี้ไป เพราะทนกับภาวะขาดทุนไม่ไหว ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพนี้อยู่ ก็พยายามลดต้นทุนในการผลิต โดยอาศัยปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ยาฆ่าแมลงจากธรรมชาติ ถึงรายได้จะไม่มากนักแต่พอเลี้ยงครอบครัวได้

รับจ้าง

เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับอาชีพสวนผัก จะเฟื่องฟูพร้อมกับอาชีพทำสวนผักและขบเซาพร้อม ๆ กับ การรับจ้างทำส่วนใหญ่จะรับจ้างปลูกผัก ทำรุ่นผัก ถากถางหญ้า คนรับจ้างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เป็นแม่บ้านที่ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีเงินทุนพอที่จะทำสวนผักเอง ก็จะออกรับจ้างชาวบ้าน การรับจ้างนี้ยังไปถึงการทำนา สมัยก่อนการทำนาไม่ต้องจ้างแรงงาน เพราะชาวบ้านจะลงแขกเกี่ยวข้าว และเอาแรงกัน แต่ในปัจจุบันจะต้องจ้างแรงงาน อาชีพรับจ้างจึงเป็นอาชีพที่ยังมีคนทำอยู่ เพราะไม่ต้องลงทุนทำเอง

ค้าขาย

เป็นอาชีพที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน แม่บ้านที่ไม่มีงานทำก็หันมาประกอบอาชีพนี้มากขึ้น สินค้าที่เอาไปขายได้แก่ ผัก อาหารและขนมที่แต่ละคนนำไปขาย ตลาดที่นำสินค้าไปขายได้แก่ ตลาดนัด อบจ. เซฟวัน ตลาดสามแยกปึก รายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้

อาชีพที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมะกอก แต่ในหมู่บ้านยังมีอาชีพอื่น ๆ อีก เช่น ทำงานโรงงาน ข้าราชการ และอื่น ๆ อีก ซึ่งส่วนมากจะเป็นอาชีพที่มีรายได้มั่นคงและเป็นส่วนน้อย เศรษฐกิจของหมู่บ้าน โดยภาพรวมขึ้นอยู่กับคนส่วนใหญ่ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม เราจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจของหมู่บ้านยังไม่คึกคัก จะพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้านก็ต้องพัฒนาในภาคเกษตรก่อน

วัดและประเพณี

หมู่บ้านมะกอกไม่มีวัดในหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านไปทำบุญในวันสำคัญต่างๆที่วัดบ้านทุ่งกระโดน ซึ่งห่างจากหมู่บ้านมะกอกประมาณ 1 กิโลเมตร ชาวบ้านมีประเพณีที่ทำเป็นประจำทุกปี (คำ ศิริสุนทร, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 24 ธันวาคม 2544)

บุญกลางบ้าน

จะจัดขึ้นทุกปีในวันสงกรานต์ ชาวบ้านจะทำอาหารมาร่วมกันถวายพระ และรับศีลรับพรเป็นสิริมงคล หลังจากนั้นก็จะมีการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์กัน และรดน้ำคำหัว ผู้เฒ่า ผู้แก่ ในหมู่บ้าน

เลี้ยงผีตาปู่

ชาวบ้านจะหาคนทรงจ้าวมาทำพิธีเลี้ยงผีที่ศาลตาปู่ประจำหมู่บ้าน โดยจะมีภรรยาผู้ใหญ่บ้านเป็นแม่งาน เงินที่ซื้อเครื่องเซ่นไหว้ ก็ขอรับบริจาคจากชาวบ้าน ตามกำลังศรัทธา เมื่อเลี้ยงผีเสร็จชาวบ้านก็จะร่วมกันรับประทานอาหาร การเลี้ยงผีตาปู่นี้จะจัดขึ้นทุกปีในเดือน 6 หรือ เดือนพฤษภาคม

บุญเข้าพรรษา

จะมีการนำอาหารไปถวายพระ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ที่วัดทุ่งกระโดน คนเฒ่าคนแก่ก็จะไปจำศีลที่วัด ทุกวันพระตลอดการเข้าพรรษานี้ด้วย

บุญสาธ

บุญสาธหรือบุญเดือน 10 (กันยายน) ชาวบ้านจะนำอาหารไปทำบุญร่วมกันที่วัดบ้านทุ่งกระโดน และมีการนำอาหารแห้งไปถวายพระที่วัดด้วยคอนบ่าฯ พอพระสวดให้ศีลเรียบร้อยก็นำของแห้งบางส่วนนำไปเลี้ยงที่นา เป็นการเรียกขวัญข้าว

บุญออกพรรษา

บุญออกพรรษาหรือบุญเดือน 11 ในวันออกพรรษาทางวัดจะแจกใบบอกบุญเทศน์มหาชาติมาให้ทุกครัวเรือน โดยการเวียนกัน คือในปีนี้อหากคนไหนได้กัณฑ์ 1 ปีหน้าก็จะได้กัณฑ์ที่ 2 ดังนั้นทุกครัวเรือนจะได้ฟังเทศน์ครบทุกกัณฑ์ภายใน 13 ปี

โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านมะกอกไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน เด็กนักเรียนทั้งหมดไปเรียนนอกหมู่บ้าน โรงเรียนประถมที่ใกล้ที่สุดคือโรงเรียนบ้านทุ่งกระโดน ห่างจากหมู่บ้านมะกอกประมาณ 1.5 กิโลเมตร เด็กนักเรียนจะมีผู้ปกครองไปส่ง บางคนที่มีจักรยานไป ส่วนใหญ่ไม่มีก็ต้องเดินไป ปัจจุบันมีสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษาที่นอกหมู่บ้าน 52 คน แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 23 คน ระดับมัธยมศึกษา 12 คน นักศึกษาผู้ใหญ่ 12 คน สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 8 คน

สุขภาพอนามัย

พฤติกรรมการรักษาพยาบาล ในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านส่วนใหญ่จะเจ็บป่วยด้วยโรคเล็กน้อยๆ ก็ไปหาหมอยาพื้นบ้านให้ฝนยารากไม้ให้ดื่ม หรือถ้าหนักๆ หรือถูกสุนัขกัดก็จะมีหมอเป่า แต่ปัจจุบันไม่มีหมอยาในหมู่บ้านแล้ว

แต่ปัจจุบันพฤติกรรมการรักษาพยาบาลได้เปลี่ยนไป เวลาชาวบ้านเจ็บป่วยก็จะมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ช่วยรักษาในเบื้องต้น ถ้าป่วยมากก็จะไปรักษาที่สถานีนามัยบ้านทุ่งกระโดน จากนั้นสถานีนามัยจะส่งต่อไปยังโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

ปัจจุบันชาวบ้านได้รวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1.กลุ่มออมทรัพย์ (กข.คจ.) ตั้งขึ้น พ.ศ. 2542 สมาชิกกลุ่ม 111 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 203,629 บาท กิจกรรมหลักให้สมาชิกกู้เงินไปประกอบอาชีพ บรรเทาความเดือดร้อน และรับฝากเงินออมทรัพย์จากสมาชิกเป็นรายเดือน

2.กลุ่มสตรีแม่บ้าน ตั้งขึ้น พ.ศ. 2543 สมาชิกกลุ่ม 15 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 80,800 บาท กิจกรรมหลักให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุนผลิตสินค้าออกขายในนามของกลุ่มสตรีแม่บ้านมะกอกพัฒนา

3.กลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษ ตั้งขึ้น พ.ศ. 2543 สมาชิกกลุ่ม 15 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 90,000 บาท กิจกรรมหลักให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุนปลูกผักปลอดสารพิษ แนะนำส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษกับสมาชิก

4.เขาวชนเกษตร ตั้งขึ้น พ.ศ. 2543 สมาชิกกลุ่ม 15 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 5,000 บาท กิจกรรมหลักให้สมาชิกกู้เงินไปทำการเกษตร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อให้เขาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5.กลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ตั้งขึ้นพ.ศ. 2544 สมาชิกกลุ่ม 66 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 19,675.77 บาท กิจกรรมหลักรับฝากเงินออมทรัพย์ จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นรายเดือน และในอนาคตจะปล่อยให้สมาชิกกู้เงิน

(สถิติ นนทบุรีเขต , การสื่อสารระหว่างบุคคล , 24 ธันวาคม 2544)

2.ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านมะกอกโดยภาพรวมดังนี้

2.1ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1.นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าใจว่า กองทุนหมู่บ้านเกิดจากนโยบายของรัฐบาลจัดสรรเงินให้กับทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยให้ชาวบ้านบริหารจัดการกันเอง

2.เงิน 1 ล้านบาท ที่ได้รับจัดสรรมาจากกองทุนหมู่บ้านมะกอก ได้มีการจัดสรรดังนี้

2.1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	วงเงินกู้ยืม	81,000	บาท
2.2) การปลูกพืชผัก	วงเงินกู้ยืม	139,000	บาท
2.3) ปศุสัตว์	วงเงินกู้ยืม	119,000	บาท
2.4) การประมง	วงเงินกู้ยืม	80,000	บาท
2.5) ไร่นาสวนผสม	วงเงินกู้ยืม	279,000	บาท
2.6) แปรรูปข้าวเปลือก	วงเงินกู้ยืม	80,000	บาท
2.7) ค้าขาย	วงเงินกู้ยืม	133,000	บาท
2.8) อื่น ๆ	วงเงินกู้ยืม	89,000	บาท

(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะกอก , 2544)

3.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านมะกอกนี้ ประกอบด้วยคณะกรรมการ 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ที่ปรึกษา 4 คน (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะกอก, 2544)

4.วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก พบว่ามีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท (“ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท”, 2544) ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุน
- 3) เสริมสร้างขบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน
- 4) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

5.ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน ตามแบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีผู้คัดค้านหรือไม่เห็นด้วย ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

6. ผู้สมัครขอกู้

กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีสิทธิจำนวน 66 ราย ยื่นความจำนงขอกู้จำนวน 58 ราย โดยมีวัตถุประสงค์ในการขอกู้แบ่งออกได้ดังนี้

1) ปลุกพืช	20	ราย
2) เลี้ยงสัตว์	15	ราย
3) ค้าขาย	17	ราย
4) ช่างซ่อมสิริยนต์	2	ราย
5) ช่างเสริมสวย	1	ราย
6) แกะลายกระฉก	1	ราย
7) ทำผ้าไหมมัดหมี่	1	ราย
8) ซ่อมรถยนต์ เพื่อขับโดยสาร	1	ราย

(“ระเบียบคุมค้ำขอกู้”, 2544)

7. ทนสะสมของหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ขึ้นเพื่อระดมเงินทุนจากชาวบ้าน ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2544 มีเงินทุนสะสมอยู่ 3,300 บาท

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก

กระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก พบว่ามีกระบวนการจัดทำโดย คณะกรรมการร่างระเบียบ ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีการปรับให้เข้ากับหมู่บ้านมะกอก แล้วนำเสนอต่อสมาชิกทำการประชาพิจารณ์ร่างระเบียบกองทุน จนเป็นที่ยอม

รับของสมาชิก จึงนำมาใช้เป็นระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก (สาลี นันท์ขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 30 ธันวาคม 2544)

2. การทำบัญชีกองทุน

กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่ามีการแบ่งการทำบัญชีอย่างรัดกุมและเป็นปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 2 บัญชี คือ บัญชีกองทุน 1 ด้านบาท และบัญชีเงินสะสมกองทุน 1 ด้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, น.ป.ปก)

บัญชีกองทุน 1 ด้านบาท ประกอบด้วย สมุดบัญชี 2 เล่ม คือ

สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุน 1 ด้านบาท การรับเงินทุกกรณีจะต้องนำเงินมาลงในสมุดบัญชีรายรับ เพื่อบันทึกควบคุมการรับเงินทุกประเภทเข้าบัญชี เงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์เงินกองทุน 1 ด้านบาท เลขที่บัญชี 06-4310-20-098604-2

- สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน 1 ด้านบาท การจ่ายเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน 1 ด้านบาท เพื่อบันทึกควบคุมการจ่ายเงินสดและการจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุน หรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร เลขที่ 06-4310-20-098604-2

บัญชีเงินออมกองทุน 1 ด้านบาท

- สมุดบัญชีรายรับเงินสะสม การรับเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายรับ เพื่อบันทึกควบคุมการรับเงินทุกประเภท เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ เลขที่ 06-4310-20-098581-0

- สมุดบัญชีรายจ่ายเงินสะสม การจ่ายเงินทุกกรณีที่จ่ายจากกองทุนเงินสะสม จะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่าย เพื่อควบคุมการจ่ายเงินสด และการจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร หรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากของกองทุนเงินสะสมให้กับผู้รับ หรือผู้มีสิทธิ

3 การรับสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านมะกอก พบว่าจะเปิดรับสมัครปีละ 1 ครั้ง โดยในปีแรกเปิดรับสมาชิก ตั้งแต่ วันที่ 1-10 สิงหาคม 2544 สามารถยื่นความจำนงค์ขอสมาชิกเป็นสมาชิกได้ที่คณะกรรมการกองทุน ในลักษณะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มอาชีพ หนึ่งครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกได้สามัญได้ 1 คน สมาชิกวิสามัญได้ 2 คน เป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โดยทะเบียนบ้านอย่างน้อย 1 ปี อายุตั้งแต่ 20 ถึง 60 ปี ต้องถือหุนอย่างน้อย 1 หุน แต่ไม่เกิน 1 ในห้าของหุนทั้งหมด การรับสมัครสมาชิกปีละ 1 ครั้ง ทำให้ผู้ที่ต้องการเงินกู้ แต่ไม่ได้สมัครสมาชิกในตอนแรก ไม่สามารถทำได้ ต้องรอจนกว่าจะเปิดรับสมัครใหม่ในปีต่อไป อาจทำให้ไม่สามารถตอบสนองความเดือดร้อนของประชาชนได้ดี แต่ก็มีข้อดีต่อกระบวนการทำงานของ

กรรมการให้ยืมขึ้น โดยใน 1 ปี จะต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกเพียงครั้งเดียว (“ระเบียบข้อบังคับ กองทุน 1 ล้านบาท” , 2544)

4. การหมดสภาพสมาชิก พบว่าการหมดสภาพสมาชิกมี 4 ทาง ดังนี้ คือ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการ
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ใจฝ่อฝืนกฎระเบียบของกองทุนหรือแสดงคนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความ
- 5) ร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

5. การคัดเลือกผู้กู้ ของกองทุนเงิน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านมะกอก พบว่าคณะกรรมการจะให้สิทธิพิจารณาผู้ที่ยื่นคำขอกู้ก่อน โดยพิจารณาตามลำดับก่อนหลังในการยื่นคำขอกู้ และพิจารณาตามโครงการที่ยื่นขอเป็นหลัก เนื่องจากมีผู้ยื่นความจำนงขอกู้เพียง 58 ราย ทุกราย จึงได้รับการอนุมัติการขอกู้ โดยผู้ที่กู้ยืมน้อยกว่าหนึ่งหมื่นบาท ใช้บุคคลที่เป็นข้าราชการค้าประกัน ถ้าวางเงินมากกว่าหนึ่งหมื่นบาท ไม่เกินสองหมื่นบาท ใช้หลักทรัพย์ค้าประกัน ถ้าเกินสองหมื่นบาทต้องทำการประชาคมหมู่บ้าน แต่หมู่บ้านมะกอกไม่มีใครกู้เกินสองหมื่นบาท จึงไม่ต้องทำการประชาคม

6. การทำทะเบียนสมาชิก พบว่ากองทุนหมู่บ้านมะกอก จัดทำทะเบียนสมาชิกแบ่งเป็น 4 ทะเบียน ดังนี้

- 1) ทะเบียนคุมคำขอกู้ ใช้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนผู้ยื่นคำขอกู้ เพื่อสรุปวงเงินที่ขอกู้ และวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้กู้ในแต่ละปี
- 2) ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ใช้บันทึกควบคุมลูกหนี้รายตัว เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามหนี้ โดยแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของลูกหนี้ เช่น วงเงินให้กู้ การรับชำระหนี้ และยอดเงินคงเหลือ
- 3) ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะรายตัว ใช้บันทึกควบคุมเงินที่สมาชิคนำมาฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้านมะกอก เพื่อเป็นเงินออมตามเงื่อนงำที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและตรวจสอบกับยอดเงินฝากธนาคาร และจ่ายเงินให้สมาชิก
- 4) ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค้ำหุ้น ใช้บันทึกรายละเอียดทรัพย์สินที่สมาชิกขอชำระเป็นค้ำหุ้นแทนเงิน แต่กองทุนหมู่บ้านมะกอกยังไม่มีสมาชิกคนใดชำระค้ำหุ้นเป็นทรัพย์สินแทนเงิน จึงยังไม่มีกรบันทึกอะไรในทะเบียนนี้

7.การรับชำระหนี้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านมะกอกจะรับชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เมื่อครบกำหนด 1 ปี ซึ่งจะครบกำหนดในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 ดังนั้นในตอนนี้จึงยังไม่มี การรับชำระหนี้ (สาลี นันท์ขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 20 มกราคม 2545)

8.การส่งเสริมการใช้เงินกู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านมะกอก ไม่มีกิจการในการส่งเสริมการใช้เงินกู้ และการแนะนำวิธีการทำธุรกิจ เนื่องจากไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถพอที่จะมาทำการแนะนำส่งเสริมชาวบ้าน และฝัก ส่วนใหญ่ก็มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพนั้น ๆ อยู่แล้ว คณะกรรมการเองก็ต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาพอที่จะมาทำงานส่วนนี้ ทางกองทุนหมู่บ้านมะกอกไม่มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิก เนื่องจากเชื่อใจกัน (สาลี นันท์ขุนทด, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 8 กรกฎาคม 2545)

9.การจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก พบว่าทางกองทุนได้จัดสรรผลประโยชน์ไว้ (“ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบล 1 กองทุน”, 2545)

- 1) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตราร้อยละสิบ
- 2) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนในอัตราร้อยละสิบ
- 3) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนหรือทุนสำรองในอัตราร้อยละสิบห้า
- 4) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละสิบห้า
- 5) เป็นเงินช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในอัตราร้อยละสิบ

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A พบว่า

1.จำนวนผู้ได้เงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก 58 ราย จากจำนวนผู้ยื่นคำขอกู้ทั้งหมด 58 ราย คิดเป็นร้อยละของของผู้ยื่นคำขอกู้ทั้งหมด (“ระเบียบคุมค่าขอกู้”, 2544)

2.ยอดเงินที่ให้กู้ของหมู่บ้านมะกอก 970,000 บาท แบ่งออกเป็นการกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ 57 ราย และกู้เพื่อลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ 1 ราย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (“บทนำการจัดการสรรเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”, 2544)

1) การกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ

ปลูกพืช	จำนวน 20 ราย	รวมเงินกู้	314,000 บาท
เลี้ยงสัตว์	จำนวน 15 ราย	รวมเงินกู้	254,000 บาท
ค้าขาย	จำนวน 17 ราย	รวมเงินกู้	293,000 บาท
ซ่อมเครื่องจักร	จำนวน 2 ราย	รวมเงินกู้	29,000 บาท
เสริมสวย	จำนวน 1 ราย	รวมเงินกู้	20,000 บาท
แกะลายกระเจก	จำนวน 1 ราย	รวมเงินกู้	20,000 บาท

ทำผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 1 ราช รวมเงินกู้ 20,000 บาท

2. ลครายจ่ายพัฒนาอาชีพ

หาวัสดุปัจจัย เพื่อการบริการจำนวน 1 ราช รวมเงินกู้ 20,000 บาท

รวมเป็นเงิน 970,000 บาท

ยอดเงินคงเหลือของกองทุน 1 ล้านบาท คือ 30,000 บาท สำหรับเป็นเงินฉุกเฉินให้สมาชิกกู้ยืม ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2545 ยังไม่มีสมาชิกยื่นความจำนงขอกู้ยืม

3. กองทุนสะสม พบว่า กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีการเก็บเงินออมจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นเงินหุ้น ๆ ละ 20 บาท ทุกเดือน ทำให้หมู่บ้านมีกองทุนเงินสะสมเพิ่มขึ้น ในอนาคตจะมีการนำเอาเงินกองทุนสะสมนี้มาให้สมาชิกกู้ยืม ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2545 มียอดเงินออม 19,675.77 บาท

(“บัญชีเงินฝากออมทรัพย์เลขที่ 06-4310-20-098604-2”, 2544)

4. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน จากแบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า หลังจากมีการตั้งกองทุนหมู่บ้านประชาชนมีความพึงพอใจที่มีกองทุนสำหรับกู้ยืมนำไปประกอบอาชีพ

5. ผลกระทบโดยอ้อม ทำให้สมาชิกรู้จักการออมและได้พบปะพูดคุยกันระหว่างสมาชิกมากขึ้น สร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกัน เพราะจะมีการประชุมเพื่อฝากเงินออมกันทุกเดือน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิก

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย พบว่า ผู้ดูแลรายจะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ที่ขอกู้เงินอยู่แล้ว โดยทำกิจการดังกล่าวมาแล้ว กู้เงินเพื่อเสริมสภาพคล่องของกิจการเดิม

2. สมาชิกในครอบครัว พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเป็นแบบครัวขยาย ร้อยละ 55 และเป็นครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 45

3. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่มีหนี้สินกับกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน และกองทุน กขคจ. ของหมู่บ้านร้อยละ 90 และส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินกับนายทุนนอกระบบ

4. อาชีพหลักของผู้ ก พบว่า อาชีพหลักของผู้ กส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้างร้อยละ 50
ทำการเกษตรร้อยละ 25 ค้าขาย ร้อยละ 15 อื่น ๆ ร้อยละ 10

5. รายได้โดยเฉลี่ยของครอบครัว ประมาณ 7,000 บาท / เดือน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของทนายระบบ B พบว่า

1.จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ พบว่า ผู้ กได้รับอนุมัติเงินตามที่ยื่นขอ (“ฉบับหน้าการจัดสรร
เงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”, 2544)

จำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	8,000 บาท	คิดเป็นร้อยละ 1.72
จำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	9,000 บาท	คิดเป็นร้อยละ 5.17
จำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	10,000 บาท	คิดเป็นร้อยละ 22.41
จำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	15,000 บาท	คิดเป็นร้อยละ 5.17
จำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	20,000 บาท	คิดเป็นร้อยละ 48.28

2.จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ พบว่า ผู้ กส่วนใหญ่กู้เงินไปเพื่อเสริมอาชีพเดิมที่มี
อยู่แล้ว จำนวนเงินลงทุนที่ลงทุนไปก่อนแล้วไม่สามารถประมาณได้ เพราะผู้ กทุกรายไม่มีการจด
บันทึก หรือลงบัญชีรายรับรายจ่ายไว้เลย

3.วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ พบว่า ผู้ กมีวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน ดังนี้ (“ฉบับหน้าการจัดสรรเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”, 2544)

1. ปลูกพืช	คิดเป็นร้อยละ	34.48
2. เลี้ยงสัตว์	คิดเป็นร้อยละ	25.86
3. ค้าขาย	คิดเป็นร้อยละ	29.31
4. ซ่อมสิริรถยนต์	คิดเป็นร้อยละ	3.45
5. ร้านเสริมสวย	คิดเป็นร้อยละ	1.72
6. แกะลายกระจ่าง	คิดเป็นร้อยละ	1.72
7. ทำผ้าไหมมัดหมี่	คิดเป็นร้อยละ	1.72
8. ซ่อมรถวิ่งโดยสาร	คิดเป็นร้อยละ	1.72

4.สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้ กส่วนใหญ่ใช้สถานที่
ที่ วัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพจากท้องถิ่น ร้อยละ 86

5.ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้ กมีความรู้และทักษะใน การประกอบ
อาชีพคืออยู่แล้ว เพราะเป็นอาชีพที่ทำอยู่ก่อนแล้ว

6.จำนวนแรงงาน พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานภายในครอบครัว มีการจ้างคนงานเสริม
บ้างเป็นบางช่วงของการทำงาน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1.การจ่ายเงินกู้ พบว่า ผู้กู้ยืมนำเงินที่กู้ยืมมาได้ไปใช้จ่าย ดังต่อไปนี้ คือ

- 1).จัดซื้อวัสดุคิบบในการประกอบอาชีพ
- 2).เป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน บรรเทาความเดือดร้อน
- 3).ชำระหนี้เก่า

2.การหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า ผู้กู้เงินมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม จากหลายทาง

- 1). โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์
- 2). หน่วยงานราชการมาให้ความรู้
- 3)ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีของหมู่บ้าน จะมีประกาศข่าวสารสาระให้ชาวบ้านทราบเป็นประจำ

3.การหาวัสดุคิบบ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่สามารถซื้อวัสดุคิบบได้จากชุมชน และในตัวจังหวัด นครราชสีมา

4.การหาตลาด พบว่า ตลาดในการจำหน่ายสินค้า ได้แก่ ตลาดสุรนคร ตลาดนัด อบจ. ตลาดแม่กิมเฮง เซฟวัน และจำหน่ายภายในหมู่บ้าน

5.การทำบัญชีค่าใช้จ่าย พบว่าผู้กู้ไม่มีการทำบัญชี รายรับ รายจ่าย ในการดำเนินกิจการเลย เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญและไม่มีความรู้ในการทำบัญชี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1.ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ พบว่า ประมาณ ร้อยละ 30 ไม่ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์การขอกู้ แต่นำไปใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ดังนี้

- 1) กู้เงินให้กับญาติพี่น้องซึ่งจำนวนเงินกู้ไม่พอในการดำเนินกิจการ เพราะถ้ากู้เงินเกินคนละสองหมื่นบาทต้องทำการประชาคม เป็นการเลี้ยงระเบียบ
- 2) ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
- 3)ชำระหนี้เก่า

อีกประมาณ ร้อยละ 70 ได้ใช้จ่ายเงินกู้ให้เป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้

2.ผลกระทบโดยตรง ต่อตัวผู้กู้ได้แก่ การมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ ทำให้เกิดสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจ ทำให้มีเงินใช้จ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน

3.ผลกระทบโดยอ้อม ทำให้สมาชิกรู้จักการออม ทำให้เกิดความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิก เพราะมีการประชุม เพื่อฝากเงินออมทรัพย์กันเป็นประจำทุกเดือน ทำให้เกิดความใกล้ชิดของประชาชนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้เงินกองทุนหมู่บ้านมะกอก ซึ่งมีอาชีพปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ซ่อมสัรยนต์ และเสริมสวย สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพปลูกพืชปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ปริมาณน้ำที่มีคุณสมบัติ ดินที่เหมาะสมในการเพาะปลูกพืช และความรู้ความสามารถของผู้ประกอบอาชีพ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการผลิตพืชผักปลอดสารพิษ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ผักปลอดสารพิษ ที่ปลอดสารพิษจริง ๆ

3.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์ (ไก่ชน) ปัจจัยนำเข้าที่ดี มีพื้นที่ในการเลี้ยงกว้าง กระบวนการที่ดี ได้แก่ เลี้ยงตามธรรมชาติ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ไก่ชนที่มีคุณภาพ ขายได้ราคา

3.3 อาชีพค้าขาย ปัจจัยนำเข้าที่ดี วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น และราคาถูก กระบวนการที่ดี ได้แก่ การผลิตที่สะอาดผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ขนม , น้ำพริก ปลาจลล ๔๗ มีรสชาติอร่อย

3.4 อาชีพซ่อมสัรยนต์ ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ ที่ตั้งอยู่ติดถนน กระบวนการที่ดีได้แก่ การผลิตที่สะอาดผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ซ่อมรถยนต์ได้คุณภาพลูกค้าคิดใจ

3.5 อาชีพเสริมสวย ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ที่ตั้งอยู่ติดถนน กระบวนการที่ดี ได้แก่ การบริการที่ดี ราคายุติธรรมผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ มีคุณภาพและลูกค้าคิดใจ

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากการมีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าผู้นำชุมชนของหมู่บ้านมะกอกมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้น โดยมีการจัดประชาคมชาวบ้านอยู่เป็นประจำ อีกทั้งมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่เป็นคณะกรรมการกองทุน โดยส่วนราชการจะมาให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น บัญชี ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุนพบว่า หมู่บ้านมะกอกมีกองทุนอยู่ก่อนกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาทแล้ว 4 กองทุน มีเงินทุนรวมกันประมาณ 379,429 บาท เมื่อมีกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทเกิดขึ้น ทำให้ภายในหมู่บ้านมีกองทุนเพิ่มขึ้นอีก 2 กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท และกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท สมาชิกในหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนจะเป็นสมาชิกกองทุนหนึ่งกองทุนภายในหมู่บ้านเป็นอย่างดี แต่ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิก 2 กองทุนขึ้นไป สมาชิกส่วนใหญ่ภายในหมู่บ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการมีกองทุนหมู่บ้าน เพราะทำให้มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพและบรรเทาความเดือดร้อน กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีแนวโน้มจะอยู่รอดสูงเนื่องจากไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิก และคณะกรรมการอีกทั้งคณะกรรมการที่ดำเนินงานส่วนใหญ่เคยบริหารกองทุนอื่น ๆ ในหมู่บ้านมาแล้ว และภายในหมู่บ้านก็ไม่เคยเกิดปัญหาสมาชิกไม่ยอมใช้หนี้ อาจจะชำระล่าช้าบ้าง แต่ก็ชำระครบทุกคน ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทมีสมาชิก 66 ราย จำนวนเงินออม 19,675.77 บาท จำนวนเงินที่ปล่อยกู้ 970,000 บาท ยอดเงินคงเหลือ 30,000 บาท

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีระบบการบริหารกองทุนที่ดี กล่าวคือ มีแผนในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน และมีการประชุมสมาชิกชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถาม หากเกิดการโต้แย้งจะมีการใช้มติของที่ประชุมเป็นหลัก คณะกรรมการทุกคนให้ความร่วมมือในการทำงานกันเป็นอย่างดี ถึงแม้งานเอกสารทุกอย่าง จะให้เลขานุการกองทุนเป็นคนทำ เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น จึงไม่ค่อยเข้าใจงานเอกสารเท่าใดนัก ทางกองทุนมีการกำหนดวิธีชำระหนี้ได้อย่างชัดเจน โดยผ่านการประชุมหมู่บ้านวันที่ 7 สิงหาคม 2545 โดยให้สมาชิกเริ่มชำระหนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป จนถึงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 หลังจากนั้นจะมีการปรับเนื่องจากชำระล่าช้า วิธีการชำระเงินคืน โดยให้สมาชิกฝากเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารออมสินที่สมาชิกเปิดเอาไว้สำหรับเงินกองทุนหมู่บ้าน นำสมุดบัญชีที่ฝากเงินเรียบร้อยมาพบกรรมการ เพื่อทำเรื่องชำระเงินคืน โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้นำเงินส่งธนาคาร ดังนี้

1. นาย สมบัติ สีขรตำอาจ
2. นาง สาลี นันท์ขุนทด
3. นาง ป้อง นิจอใหม่

4. นาย สอิ้ง นันท์ขุนทด

โดยคณะกรรมการชุดนี้มาจาก การประชุมหมู่บ้านวันที่ 7 สิงหาคม 2545

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า หมู่บ้านมะกอกมีการเรียนรู้ในการบริหารกองทุนด้วยตนเอง มีการนำจุดบกพร่องของกองทุนที่ตั้งมาก่อนมาเป็นบทเรียนในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านบาท เช่น มีการจัดอันดับผู้กู้ขั้นดี คือ เป็นสมาชิกที่ไม่เคยมีปัญหาในการชำระเงินคืนของกองทุนอื่น ๆ ที่ตั้งมาก่อนภายในหมู่บ้านจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ สมาชิกกองทุนเองก็มีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง เช่นกัน ตัวอย่างเช่น การทำสวนผักในอคิดที่ผ่านมา ชาวบ้านจะปลูกผักชนิดเดียวครั้งละมาก ๆ ทำให้เกิดปัญหาผักล้นตลาด ขายไม่ได้ราคา ทำให้ขาดทุน ปัจจุบันจึงหันมาปลูกผักหลาย ๆ อย่าง แบบหมุนเวียนให้มีผักขายตลอดทั้งเดือน ถึงจะไม่ได้เงินก้อนโต แต่ก็มีเงินพอจุนเจือครอบครัว และมีเงินส่วนหนึ่งเก็บออมกับกองทุนออมทรัพย์ของหมู่บ้าน

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า หมู่บ้านมะกอกมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับหนึ่ง เพราะภายในหมู่บ้านมีการพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะในเรื่องปากท้อง กล่าวคือ ภายในหมู่บ้านมีการปลูกข้าว มีโรงสีข้าว มีการปลูกพืชผักเกือบทุกชนิด มีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ เป็ด สุกร วัว ปลา และสามารถหาปลาและผักจากแหล่งธรรมชาติได้อีกด้วย ภายในหมู่บ้านจะมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน และมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การนำผัก นำปลามาแบ่งเพื่อนบ้าน และเพื่อนบ้านก็จะให้พริกให้ข้าวสารตอบแทนแล้วแต่ว่าใครจะมีอะไร หมู่บ้านมะกอกยังมีกองทุนสำหรับสมาชิกภายในหมู่บ้านกู้ยืมเงิน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนถึง 6 กองทุน ซึ่งแต่ละกองทุนมีความยืดหยุ่น ผ่อนปรน เพราะเป็นการบริหารจัดการกันเองภายในหมู่บ้าน ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่ระดับหนึ่ง

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า หมู่บ้านมะกอกเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง เห็นได้จากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน จะมีหมู่บ้านใกล้เคียงมาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ และหมู่บ้านมะกอกจึงจะมีจำนวนหลังคาเรือนเพียง 95 หลังคาเรือน ประชากรเพียง 346 คน มีกองทุนถึง 6 กองทุน แต่คณะกรรมการก็สามารถบริหารทุกกองทุนให้ดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคการบริหารจัดอุปสงค์

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) บ้านมะกอก เป็นหมู่บ้านเล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน ทำให้มีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน การขอความร่วมมือจึงทำได้ง่าย
- 2) ชาวบ้านมีความเชื่อมั่น และศรัทธาในตัวของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการกองทุน

3) ผู้นำชุมชนมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งส่วนของตำบล อำเภอ และ จังหวัด เป็นอย่างดี

4) คณะกรรมการมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนอื่น ๆ ภายในหมู่บ้านมาก่อน

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1) ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องงาน เอกสาร ดังนั้น จึงมีผู้ที่รับผิดชอบงานเอกสารทั้งหมดภายในหมู่บ้านเพียงคนเดียว คือ นางสาว นันทขุณฑิลา ทำให้การดำเนินงานบางอย่างค่อนข้างล่าช้า

2) ชาวชนภายในหมู่บ้านที่จบการศึกษาสูง ๆ ไม่สนใจที่จะมาช่วยทำงานของหมู่บ้าน เพราะไม่ได้ผลประโยชน์ตอบแทน

3) หมู่บ้านมีกองทุน 6 กองทุน แต่คณะทำงานเป็นชุดเดียวกัน ทำให้การบริหารงานอาจจะล่าช้า และสับสนได้

4) ชาวบ้านไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ในการดำเนินกิจการ ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่ากิจการที่ทำอยู่นั้นประสบกับภาวะขาดทุนหรือไม่ ทำให้ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงกิจการได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง หมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
  - 1.1 หมู่บ้านมะกอกมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมากน้อยเพียงใด
  - 1.2 หมู่บ้านมะกอกมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง มากน้อยเพียงใด
  - 1.3 หมู่บ้านมะกอกมีกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิกมากน้อยเพียงใด
  - 1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของไทยได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมเท่าใด
  - 1.5 ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมเท่าใด
2. เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรค ต่อการบรรลุ เป้าหมาย ดังกล่าว

2. วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3. ใช้ชีพชีโมเดล (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านมะกอก และกำหนดตัวบ่งชี้
ตลอดจนตัวแปรที่จะเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมินโครงการ
6. เขียนรายงานการประเมินโครงการในรูปของสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

1. กองทุนหมู่บ้านมะกอกนี้ ประกอบด้วยคณะกรรมการ 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ที่
ปรึกษา 4 คน มีสมาชิกทั้งหมด 66 ราย มีผู้กู้เงิน 58 ราย เป็นเงินกู้ 970,000 บาท
เหลือเงิน 30,000 บาท มีเงินทุนและเงินออมของสมาชิก 19,675.77 บาท
2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านมะกอก
  - 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน
  - 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุน
  - 3) เสริมสร้างขบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน
  - 4) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
3. สมาชิกกู้ยืมเงินไปทำกิจการต่าง ๆ ดังนี้

1) ปลุกพืช	20 ราย	เป็นเงิน	314,000 บาท
2) เลี้ยงสัตว์	15 ราย	เป็นเงิน	254,000 บาท
3) กำขาย	17 ราย	เป็นเงิน	293,000 บาท
4) ช่างซ่อมสิรรถยนต์	2 ราย	เป็นเงิน	29,000 บาท
5) ช่างเสริมสวย	1 ราย	เป็นเงิน	20,000 บาท
6) แกะลายกระจ่าง	1 ราย	เป็นเงิน	20,000 บาท
7) ทำผ้าไหมมัดหมี่	1 ราย	เป็นเงิน	20,000 บาท
8) ซ่อมรถยนต์วิ่งโดยสาร	1 ราย	เป็นเงิน	20,000 บาท

4. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอกนี้ มีการจัด
ประชาคมชาวบ้าน จนได้ระเบียบที่เป็นที่ยอมรับของทุกคนออกมา

5. การจัดการบริหารกองทุน หมู่บ้านมะกอกมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท
15 คน แต่งานด้านเอกสารและการดำเนินงานส่วนใหญ่เลขานุการเป็นคนทำ มีการจัดทำบัญชี
อย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 บัญชี คือ บัญชีกองทุน 1 ล้านบาท และบัญชีเงินสะสมกองทุน

1 ล้านบาท (บัญชีเงินออมทรัพย์ 1 ล้านบาท) แต่ละบัญชีจะประกอบไปด้วยสมุดบัญชี 2 เล่ม คือ สมุดบัญชีรายรับ และสมุดบัญชีรายจ่าย มีการจัดทำทะเบียนสมาชิก แบ่งออกเป็น 4 ทะเบียน คือ ทะเบียนคุมค่าชอกู้ ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว ทะเบียนคุมเงินฝากตั้งจะรายตัว และทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น สมาชิกจะหมดสมาชิกภาพได้ 4 ทาง คือ ดาย ลาออก วิกลจริต และจงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบกองทุน การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน จะพิจารณาจากลำดับการยื่นขอู้ ตามโครงการที่ยื่นขอู้ และประวัติของผู้กู้เป็นหลัก ส่วนการติดตามตรวจสอบการใช้เงินกู้ทางหมู่บ้านมะกอกไม่มี เนื่องจากอีกความไว้วางใจกัน

6. การจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก พบว่ามีการจัดสรร ดังนี้

- 1) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตราร้อยละยี่สิบ
- 2) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละยี่สิบ
- 3) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนหรือทุนสำรองในอัตราร้อยละยี่สิบห้า
- 4) เป็นทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละยี่สิบห้า
- 5) เป็นเงินช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในอัตราร้อยละสิบ

7. ชาวบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน และพึงพอใจที่มีกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท

8. การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย พบว่า อาชีพหลักของผู้กู้ร้อยละ 50 รับจ้างร้อยละ 25 ทำการเกษตร ร้อยละ 15 ค้าขาย และร้อยละ 10 ประกอบอาชีพอื่น ๆ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 7,000 บาท/เดือน พบว่าร้อยละ 90 มีหนี้สินกับกองทุนต่างๆของหมู่บ้าน ผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการในโครงการที่ขอู้ เพราะทำอาชีพนั้น ๆ อยู่ก่อนแล้ว ร้อยละ 48.28 ของผู้กู้ทั้งหมดได้รับเงินกู้ 20,000 บาท รองลงมาคือ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.41 และอื่น ๆ อีกร้อยละ 12.06 การใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้พบว่านำไปใช้ในการจัดซื้อวัสดุคิบเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน กู้เงินให้กับญาติพี่น้อง และชำระหนี้เก่า สมาชิกผู้กู้เงินไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการดำเนินงานเลย จึงทำให้ไม่ทราบว่าการดำเนินงานขาดทุนหรือไม่ ผลที่เกิดจากการมีกองทุนหมู่บ้าน ทำให้มีเงินหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ประชาชนรู้จักออมเงินมากขึ้น

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านมะกอกเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง และมีแนวโน้มจะมีความยั่งยืน เพราะประชาชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านมะกอก มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการคนไหนมีหน้าที่ทำอะไร คณะกรรมการก็มีความสามัคคีร่วมมือกันทำงานอย่างดี ถึงแม้งานเอกสารจะมีเลขานุการเป็นคนเดียว คณะกรรมการคนอื่น ๆ ก็ช่วยกันทำงานอื่น ๆ ดี

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิกอยู่เสมอ และสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างชุมชนอื่น ๆ ด้วย จากการจัดตั้งเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล และระดับอำเภอ

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนในหมู่บ้านมะกอกมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ได้แก่ กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มเยาวชนเกษตร ภายในกลุ่มมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านเงินทุนและการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในหมู่บ้านมะกอก มีความซื่อสัตย์ร่วมมือร่วมใจสมัครสมานสามัคคีกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ครอบครัวมีความอบอุ่น ไม่มีปัญหายาเสพติดและโจรผู้ร้าย

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 หมู่บ้านมะกอก เป็นหมู่บ้านเล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน ทำให้มีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน การขอความร่วมมือจึงทำได้ง่าย

2.1.2 ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้นำชุมชนและคณะกรรมการ

2.1.3 ผู้นำชุมชนมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นอย่างดี

2.1.4 คณะกรรมการมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านเป็นอย่างดี

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 2.2.1 ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับไม่ค่อยเข้าใจเรื่องงานเอกสาร เช่นการทำบัญชี
- 2.2.2 ชาวชนภายในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจที่จะมาช่วยทำงานของหมู่บ้าน อาทิเช่น งานเอกสารบัญชี เป็นต้น
- 2.2.3 หมู่บ้านมะกอกมีกองทุน 6 กองทุน แต่มีคณะทำงานเป็นชุดเดียวกัน ทำให้เกิดความสับสนและล่าช้า

3. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- 3.1 ผลโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินมีการดำเนินกิจการตามที่เสนอขอกู้และมีผลกำไรเกิดขึ้น คาดว่าจะมีเงินในการชำระคืน และกองทุนหมู่บ้านช่วยลดภาระหนี้สินของชาวบ้านได้ เนื่องจากไม่ต้องกู้เงินนอกระบบ และกองทุนหมู่บ้านมีแนวโน้มจะเติบโตขึ้นจากการส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยจากสมาชิก ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านรู้จักออมมากขึ้น จากการที่ต้องฝากเงินออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เดือนละ 20 บาท
- 3.2 ผลโดยอ้อม หมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนมากขึ้น จากการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นของชาวบ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก จากการศึกษาระเบียบกองทุนหมู่บ้านมะกอก ผู้ทำสารนิพนธ์พบประเด็นที่จะมีการแก้ไข ดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ในเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านมะกอก ที่บอกว่าเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตรา ร้อยละสี่สิบ ควรจะมีการเปลี่ยนเป็นให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ถือหุ้นทุกคน เพราะบางคนไม่ได้รับการพิจารณาให้กู้เงินก็จะไม่ได้รับผลประโยชน์ทั้งที่มีการฝากหุ้นเป็นประจำ เป็นการไม่ยุติธรรมกับผู้ที่ไม่ได้กู้เงิน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 วาระของกรรมการกองทุน เมื่อครบกำหนดหนึ่งปี ต้องจับสลากออกกิ่งหนึ่ง แต่คณะกรรมการจะครบวาระก่อนที่จะได้รับเงินต้นและดอกเบี้ยคืนจากสมาชิก ควรมีการแก้ไขให้มีการรับคืนเงินต้น พร้อมดอกเบี้ยหมดก่อนจึงจับสลากออก

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน กองทุนหมู่บ้านมะกอกมีการบริหารงานที่เป็นระบบคืออยู่แล้ว แต่ก็ควรมีการแก้ไขปรับปรุงดังต่อไปนี้ เพื่อความยั่งยืนของกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการควรมีการจัดการเอกสารต่าง ๆ เช่น การทำบัญชี การทำทะเบียนต่าง ๆ โดยไม่ควรให้คณะกรรมการคนหนึ่งคนใดเป็นคนทำ หรือรู้เรื่องและเข้าใจเพียงคนเดียว เพราะอาจจะเกิดปัญหาในการดำเนินงานเรื่องความต่อเนื่องของงาน เพราะกรรมการจะอยู่ในวาระได้คราวละ 2 ปี อยู่ในตำแหน่งติดกันไม่เกิน 2 วาระ ก็รวมเป็น 4 ปี จะเห็นได้ว่าในอนาคค 4 ปี ข้างหน้าจะไม่มีผู้สืบทอดการทำงานเอกสาร เพราะไม่เกิดการถ่ายทอดความรู้ จากรุ่นหนึ่งสู่อุ่นหนึ่ง เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคค

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการควรมีการติดตามการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์การขอกู้ของสมาชิก เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านเกิดประโยชน์สูงสุดกับสมาชิก

3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกควรนำเงินกู้ ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพจริง ๆ เพื่อให้เกิดคอกออกผลและมีเงินมาชำระเงินคืนโดยไม่เดือดร้อน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกน่าจะมีการแปรรูปผลผลิตก่อนนำไปขาย เช่น เลี้ยงปลาตะเพียน ควรมีการแปรรูปเป็นปลาต้ม หรือปลาร้า เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สมาชิกควรมีการลดต้นทุนในการผลิต เพื่อให้เกิดผลกำไรมากขึ้น เช่น การใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงชีวภาพที่ทำขึ้นได้เอง

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้ามาทำการศึกษากองทุนหมู่บ้านมะกอก หลังจากการกองทุนหมู่บ้านมะกอกได้ทำการจัดตั้งกองทุนและดำเนินการปล่อยเงินกู้ไปแล้ว และระยะเวลาในการศึกษา 10 เดือน กองทุนหมู่บ้านมะกอกก็ยังไม่ได้รับการชำระเงินคืนและคอกเบี้ยคืน ดังนั้น การประเมินครั้งนี้จะเป็นการประเมินระหว่างการค้าเนินกิจกรรมของผู้กู้ ไม่ได้ประเมินถึงผลสำเร็จของโครงการในรูปแบบของการมีกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน และกองทุนหมู่บ้านมีการเติบโตจากคอกเบี้ยหรือไม่ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

บรรณานุกรม

กชช.2ค. (2542) บ้านมะกอก หมู่ที่ 10 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
กรมการพัฒนาชุมชน. กระทรวงมหาดไทย. (อัคราณา)

งบหน้าการจัฒสรเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. (2544). บ้านมะกอก ตำบลสีมูม
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. (อัคราณา)

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะกอก. (2544). แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความ
พร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. (อัคราณา)

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2543). รายงานประจำปี. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ. (2544).
ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. เอกสารการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. (อัคราณา)

เฉลียว บุรีภักดิ์, และคณะ. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. จำนวน 100,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ. : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

ทะเบียนคุมคำขอ. (2544). บ้านมะกอก ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
(อัคราณา)

นิตา ชูโต. (2527). การประเมินโครงการ. จำนวน 1,000 เล่ม. กรุงเทพฯ : ธรรมสารการพิมพ์.

แบบสรุปรูปข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. (2544). บัญชี 1-8 สถานีนามัยทุ่งกระโคน.
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา งวคที่ 4 กรกฎาคม - กันยายน / งานคุ้มครอง
ผู้บริโลก. (อัคราณา)

บรรณานุกรม (ต่อ)

บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ เลขที่ 06-4310-20-098604-2. (2544). ธนาคารออมสิน
สาขาประจวบคีรีขันธ์.

ภาวิณี เจริญยิ่ง. (31 มกราคม 2545). บัญชีคชงทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ต้องพึ่งพา.
มติชนรายวัน : 12 .

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านบาท. (2544). บ้านมะกอก ตำบลสีม อำเภอมือง
จังหวัดนครราชสีมา. (อค์สำเนา)

รัตนะ บัวสนธิ์. (2540). การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ :
คอมแพคท์พริ้นท์.

ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ. (4 มกราคม 2545). กองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเงินล้าน.มติชนรายวัน : 6

สมพันธ์ เชระอิก. (15 มกราคม 2545). การบริหารกองทุนเงินล้านให้มีประสิทธิภาพ.
มติชนรายวัน : 6

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2525). การประเมินโครงการประชุม : หลักการและการประยุกต์ใช้.
กรุงเทพฯ : พีรพัธนา.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. (2544). เทรนธุรกิจท่องเที่ยว : พื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน. นนทบุรี :
เพชรรุ่งการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สายสารสนเทศและประชาสัมพันธ์. (2543). รายงานประจำปีธนาคารแห่งประเทศไทย.

กรุงเทพ : ینگ์ อาร์ต

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.(ม.ป.ป.ก.). **คู่มือการทำ**

บัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขานุการ

นายกรัฐมนตรี. (อัคราเสนา)

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (ม.ป.ป.ช). **คู่มือการ**

พิจารณาเงินกู้ สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขานุการ

นายกรัฐมนตรี.

อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาติชาย ม่วงปฐม, และสมชาย วรกิจเกษมสกุล.

(2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.** จำนวน 100,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพ : ทัศนทองการพิมพ์.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี